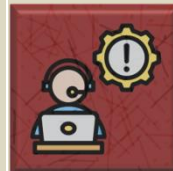

**«АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ КРИЗОВОЇ
КОМУНІКАЦІЇ ТА ПРОФЕСІЙНОЇ
ГОТОВНОСТІ ПРАЦІВНИКІВ ОРГАНІВ
СИСТЕМИ МІНІСТЕРСТВА ВНУТРІШНІХ
СПРАВ УКРАЇНИ ДО ВИКОНАННЯ
ЗАВДАНЬ В ОСОБЛИВИХ УМОВАХ»**

НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ
КРУГЛИЙ СТІЛ

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ

**ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

**АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ КРИЗОВОЇ
КОМУНІКАЦІЇ ТА ПРОФЕСІЙНОЇ
ГОТОВНОСТІ ПРАЦІВНИКІВ ОРГАНІВ
СИСТЕМИ МІНІСТЕРСТВА ВНУТРІШНІХ
СПРАВ УКРАЇНИ ДО ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ
В ОСОБЛИВИХ УМОВАХ**

Науково-практичний круглий стіл

31 жовтня 2025 року

**Одеса
2025**

*Матеріали публікуються в авторській редакції.
Оргкомітет не завжди поділяє думки авторів публікацій.*

A43 «Актуальні питання кризової комунікації та професійної готовності працівників органів системи Міністерства внутрішніх справ України до виконання завдань в особливих умовах»»: матеріали науково-практичного круглого столу, — м. Одеса, 31 жовтня 2025 р. Одеса: ОДУВС, 2025. — 62 с.

Збірник містить матеріали науково-практичного круглого столу «Актуальні питання кризової комунікації та професійної готовності працівників органів системи Міністерства внутрішніх справ України до виконання завдань в особливих умовах»», в якому взяли участь представники Міністерства внутрішніх справ України, Національної поліції України, Державної прикордонної служби України, Національної гвардії України, закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання МВС України, Головних управлінь Національної поліції, Управління патрульної поліції в Одеській області Департаменту патрульної поліції та інших підрозділів та громадських організацій. Тематика публікацій охоплює актуальні проблеми кризової комунікації та професійної готовності працівників органів системи Міністерства внутрішніх справ України, інших правоохоронних органів до виконання завдань в особливих умовах.

Матеріали круглого столу можуть бути використані в науково-дослідній роботі, освітньому процесі, а також у законотворчості та правоохоронній діяльності.

© Автори, 2025
© ОДУВС, 2025

СЛАВА УКРАЇНІ ! - ГЕРОЯМ СЛАВА !

Щиро вітаю Вас на науково-практичному круглому столі «Актуальні питання кризової комунікації та професійної готовності працівників органів системи Міністерства внутрішніх справ України до виконання завдань в особливих умовах», який об'єднав провідних фахівців-практиків, відомих науковців та молодих вчених-початківців. Приємно відзначити, що у круглому столі беруть участь наші міжнародні партнери, що підкреслює важливість його проблематики, яка виноситься на обговорення, практичну потребу та змістовність. Важливо наголосити, що рекомендації та пропозиції, висловлені під час обговорення актуальних питань кризової комунікації та професійної готовності працівників органів системи Міністерства внутрішніх справ України до виконання завдань в особливих умовах, отримують відповідне впровадження в освітній та правозастосовній практиці.

Проблематика круглого столу щодо кризової комунікації та професійної готовності особового складу щороку набуває все більшої актуальності, оскільки перед поліцейськими постають все нові виклики та небезпеки в їх професійній діяльності, які потребують високопрофесійної підготовки, набуття нових знань та навичок, постійне підвищення кваліфікації задля ефективного протистояння сучасним загрозам та небезпекам.

Впевнений, що конструктивне спілкування професіоналів в рамках круглого столу буде сприяти успішному пошуку нових ідей в науковій і практичній діяльності, удосконаленню законодавства та практики його застосування у сфері підготовки та підвищення кваліфікації працівників органів системи Міністерства внутрішніх справ України до виконання завдань в особливих умовах.

Бажаю учасникам науково-практичного круглого столу цікавої дискусії, плідної співпраці та нових успіхів!

В'ячеслав ДАВИДЕНКО
ректор Одеського державного
університету внутрішніх справ
кандидат юридичних наук. Доцент

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ КРИЗОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ В РОБОТІ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ: СПІЛКУВАННЯ З ЛЮДЬМИ З ПОСТТРАВМАТИЧНИМ СТРЕСОВИМ РОЗЛАДОМ

У сучасному суспільстві працівники правоохоронних органів дедалі частіше стикаються з громадянами, які пережили тяжкі травматичні події — бойові дії, насильство, тяжкі втрати, аварії або теракти. Значна частина таких людей може мати посттравматичний стресовий розлад (ПТСР), що впливає на їхню поведінку та реакції. Тому питання коректної і професійної комунікації стає критично важливим для забезпечення безпеки та ефективної взаємодії.

Наявність у таких осіб симптомів ПТСР може суттєво ускладнювати комунікацію та підвищувати ризик ескалації конфлікту. У зв'язку з цим вивчення специфіки кризового спілкування набуває особливої актуальності.

Труднощі у комунікації з людьми, які мають посттравматичний стресовий розлад (ПТСР), пов'язані з особливостями їхнього емоційного та психофізіологічного стану. ПТСР змінює спосіб, у який людина сприймає світ, взаємодіє з іншими та реагує на різні ситуації. ПТСР характеризується гіпервозбудливістю, підвищеною настороженістю, дратівливістю, панічними реакціями, дисоціаціями та високим рівнем недовіри. Ці фактори можуть ускладнювати взаємодію та сприяти виникненню конфліктних ситуацій. Основними чинниками труднощів у спілкуванні та комунікації з людьми, які мають посттравматичний стресовий розлад:

1) Підвищена настороженість та тривожність — особа може бути постійно у стані внутрішньої напруги, чекати загрози навіть у безпечних умовах., що ускладнює довіру та відкритість у розмові.

2) Уникання — особи з ПТСР часто уникають тем, людей або ситуацій, що можуть нагадувати про травму, та через це вони можуть уникати від спілкування або взагалі різко змінювати тему.

3) Емоційна відстороненість — у особи з ПТСР може знижуватися здатність виражати почуття або співчувати іншим. Людина може здаватися байдужою або дистанційованою.

4) Спалахи гніву або подразливість – навіть невеликі подразники можуть викликати сильну емоційну реакцію, що ускладнює конструктивний діалог і провокує конфлікти.

5) Труднощі з концентрацією – проблеми з фокусуванням можуть заважати підтримувати розмову, запам'ятовувати деталі, логічно вибудовувати думки.

6) Переживання травматичних спогадів – у деяких випадках невинні слова чи звуки можуть спричинити флешбеки або сильні емоційні реакції.

7) Почуття провини або сорому – почуття які можуть перешкоджати відкритості й довірі, роблячи людину замкнутою або надмірно самокритичною.

Якщо розглядати проблемні питання комунікації правоохоронців з особами що мають ПТСР необхідно звернути увагу на недостатній рівень підготовки, можливість хибної інтерпретації симптомів як загрози, використання стандартних командно-силових методів без урахування психотравми ускладнюють взаємодію та підвищують ризики ескалації.

До одних з ефективних методів вирішення цієї проблематики є правильні ефективні підходи та методи. Так травмо-інформований підхід передбачає врахування травматичного досвіду, мінімізацію стрес-факторів, забезпечення передбачуваності взаємодії. Стратегії деескалації включають спокійний тон, зрозумілі повідомлення, поетапне пояснення дій, надання вибору та активне слухання.

На нашу думку до базових програм навчання правоохоронців необхідно включити проведення практичних тренінгів з питань кризової комунікації, а також обов'язковий розвиток міжвідомчої взаємодії та створення типових алгоритмів реагування правоохоронців під час кризових ситуацій.

Ефективна комунікація з особами, що страждають на ПТСР, сприяє зниженню конфліктності, підвищенню безпеки та професійної ефективності правоохоронних органів. Впровадження спеціалізованих програм підготовки працівників а також регулярне підвищення кваліфікації з питань кризової комунікації є ключовою умовою успішної роботи у цій сфері. Грамотна комунікація з людьми з ПТСР — це запорука безпеки та довіри громадян до державних інституцій, а впровадження травмо-інформованого підходу допоможе підвищити ефективність роботи правоохоронної системи.

Література

1. Мудрак Л. Комунікація і криза. Як громадам протистояти викликам і успішно діяти в період кризи: посіб. Київ : Без видавництва, 2020. 108 с
2. Власенко С. Б. Психологічна допомога особам, які знаходяться в стані травматичної кризи. Національної академії внутрішніх справ, Юридична психологія № 2. м. Київ - 2017. ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3645-9599>.

Биченко Сергій

кандидат історичних наук, доцент

Національний університет цивільного захисту України

ЕВОЛЮЦІЯ СИСТЕМИ КРИЗОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ МВС І ДСНС УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ (2022–2025 РР.)

У період 2022–2025 років система кризової комунікації в Україні зазнала суттєвих трансформацій, зумовлених повномасштабним вторгненням російської федерації. Особливої актуальності набули питання організації інформаційної взаємодії між ключовими структурами сектору безпеки — Міністерством внутрішніх справ (МВС) та Державною службою України з надзвичайних ситуацій (ДСНС). Евакуація населення, реагування на надзвичайні ситуації, забезпечення базової підтримки та соціальної стабільності вимагали не лише оперативних дій, а й ефективної комунікації з населенням, територіальними громадами та міжнародними партнерами.

На початку 2022 року комунікаційні процеси мали переважно стихійний характер. Відсутність централізованих каналів інформування, нормативної бази та єдиної цифрової інфраструктури змушувала територіальні громади, волонтерські об'єднання та окремі підрозділи МВС і ДСНС самостійно формувати повідомлення, координувати дії та поширювати інформацію через соціальні мережі, месенджери та локальні ініціативи. У таких умовах громади стали первинними комунікаторами, забезпечуючи зворотний зв'язок з населенням, формуючи списки евакуйованих, інформуючи про маршрути та надаючи базову психологічну підтримку.

У 2023 році відбувся перехід до більш організованої моделі кризової комунікації. Після підриву Каховської ГЕС, що спричинив масову евакуацію з Херсонської області, МВС і ДСНС активізували використання цифрових платформ — зокрема «Дія», «ЄДопомога» та «Трембіта». Ці інструменти дозволили здійснювати реєстрацію, моніторинг та інформування населення в режимі реального часу. Водночас було запроваджено гарячі лінії, мобільні групи психологів та чат-боти, що стали важливими елементами комунікаційної підтримки.

У 2024–2025 роках система кризової комунікації набула ознак інституціоналізації. Було створено Координаційний штаб з питань розгортання пунктів незламності та реагування на наслідки бойових дій, який координував інформаційні потоки між МВС, ДСНС, місцевими органами влади та міжнародними гуманітарними організаціями. Пункти незламності, що функціонували у понад 5000 локаціях, стали осередками базової підтримки та комунікації. Вони забезпечували доступ до інформації про маршрути евакуації, надавали медичну та психологічну допомогу, а також виконували функції первинної реєстрації переміщених осіб. Транзитні центри, розгорнуті у шести областях, стали логістичними вузлами, де евакуйовані особи отримували грошову допомогу, консультації юристів і психологів, а також планували подальше переміщення.

Таким чином, аналіз функціонування системи кризової комунікації в МВС і ДСНС України у 2022–2025 роках засвідчив її поступову еволюцію — від фрагментарного реагування до системного управління. Визначальними чинниками ефективності стали цифровізація, міжвідомча координація, участь територіальних громад та врахування психосоціальних аспектів. Подальший розвиток цієї системи потребує розробки національної стратегії кризової комунікації, стандартизації протоколів, підготовки кадрів та забезпечення довгострокового фінансування. Лише комплексний підхід дозволить забезпечити стійкість держави в умовах тривалих криз і масового переміщення населення.

РОЛЬ КОМУНІКАЦІЙНОЇ СКЛАДОВОЇ В УРЕГУЛЮВАННІ КРИЗОВИХ СИТУАЦІЙ

Сучасні виклики, зокрема природні, техногенні, соціальні та воєнні кризи, потребують від держави та місцевого самоврядування не лише оперативного реагування, а й ефективної системи координації дій усіх зацікавлених сторін. Важливу роль у цьому процесі відіграють стратегічні координаційні групи, що функціонують при місцевих форумах стійкості. Ефективність їх урегулювання значною мірою залежить не лише від стратегічних рішень, а й від здатності органів управління забезпечити належний рівень комунікації між усіма учасниками процесу.

Згідно з пунктом 47 Стратегії національної безпеки України «Безпека людини – безпека країни» (Указ Президента України від 14.09.2020 р. № 392), держава має сформувати національну систему стійкості, що передбачає:

дієву координацію та взаємодію органів сектору безпеки і оборони, територіальних громад, бізнесу та громадянського суспільства;

налагодження надійних каналів комунікації між державними органами та населенням;

готовність до запобігання й реагування на загрози будь-якого характеру.

Попри наявність певних структур, залишається недосконалим законодавче та організаційне забезпечення процесів безпеки й стійкості регіонів. Основні проблеми: нечіткі механізми міжвідомчої взаємодії та координації діяльності на різних рівнях; відсутність ефективної вертикалі та горизонталі управління; слабкий розвиток державно-приватного партнерства у сфері безпеки; неналагоджені стійкі комунікації з населенням на рівні громад і регіонів.

Основною проблемою під час урегулювання кризової ситуації є відсутність комунікаційної складової у процесі прийняття стратегічних рішень, а це призводить до: неузгодженості дій між суб'єктами кризового реагування; виникнення суперечливих повідомлень у публічному просторі; втрати довіри з боку населення та партнерів; затримки в реалізації антикризових заходів.

Головне завдання – інтегрувати кризові комунікації у процес прийняття стратегічних рішень. Це означає, що інформаційна політика, публічні заяви та внутрішня координація мають бути не наслідком, а частиною управлінського процесу.

Основні функції стратегічних координаційних груп мають бути: координація дій під час ліквідації надзвичайних ситуацій та підтримання ефективних внутрішніх і зовнішніх комунікацій; узгодження стратегічних пріоритетів реагування; розроблення загальної стратегії та завдань для сил оперативного реагування; визначення та розподіл додаткових ресурсів; здійснення фінансового контролю над використанням ресурсів; підтримання комунікаційних зв'язків із сусідніми форумами стійкості та координаційними структурами вищого рівня.

Для досягнення цієї мети потрібно створити чіткий механізм координації комунікації між усіма суб'єктами, залученими до урегулювання кризи; визначити відповідальних за комунікацію осіб у кожному з органів чи структур; розробити єдині стандарти інформаційної взаємодії – порядок поширення повідомлень, реагування на запити, ведення офіційних каналів.

Підготувати фахівців з кризових комунікацій, здатних діяти оперативно, узгоджено та з урахуванням суспільних очікувань.

Ефективне функціонування стратегічних координаційних груп є ключовим чинником підвищення стійкості територіальних громад та регіонів. Наявність налагодженої системи взаємодії, відкритих комунікацій і партнерства між державою, бізнесом та громадянами дозволяє своєчасно реагувати на загрози, мінімізувати їх наслідки та зміцнювати довіру населення до органів влади.

Вовк Неля
кандидат педагогічних наук, доцент
Національний університет цивільного захисту України
Черненко Олександр
кандидат медичних наук, доцент
Національний університет цивільного захисту України

ЦІЛЕРАЦІОНАЛЬНІСТЬ ТА СТРАТЕГІЧНІСТЬ ЯК ВАЖЛІВІ УПРАВЛІНСЬКОЇ КОМУНІКАЦІЇ В УМОВАХ ЛІКВІДАЦІЇ НС

Проблеми ефективного цивільного захисту населення, яке постраждало внаслідок надзвичайних ситуацій (НС) є одним з актуальних завдань ДСНС. В умовах сьогодення вони зумовлені двома причинними чинниками: по-перше, зростанням частоти та комплексності наслідків НС в умовах воєнного стану, по-друге, виникненням нових типів НС, зокрема комбінованого характеру, що потребує особливого характеру організації процесу ліквідації наслідків НС. Дослідження комунікативних процесів, які є невідомою складовою управлінського процесу в умовах ліквідації наслідків НС, є однією з актуальних наукових проблем. Враховуючи актуальність дослідження, науково-теоретичне обґрунтування напрямів удосконалення комунікації в управлінні є важливим питанням сьогодення. Для нашого дослідження інтерес представляє модель управлінської комунікації, запропонована американським професором управління М. Мюнтер, в основі якої виокремлено стратегічний підхід. На думку М. Мюнтер, принципова відмінність управлінської комунікації полягає у її цілераціональному та стратегічному характері. Для досягнення управлінської мети суб'єкт управління повинен мислити стратегічно, і лише за умови правильної побудови стратегії комунікації суб'єкт управління отримає очікуваний результат. Поняття «комунікативна стратегія» як курс дій компанії на перспективу, обґрунтована стратегія використання комплексу комунікативних засобів, у рамках організації взаємодії з усіма суб'єктами маркетингової системи, знаходимо у працях Т.А. Дейка [2]. Загалом, комунікаційна стратегія є перспективним планом будь-якого соціального взаємодії з метою отримання тих чи інших результатів в комунікаційному середовищі. Комунікативна стратегія визначається як покровоке перспективне планування дій з метою встановлення необхідного рівня комунікації. Спираючись на праці Л. Мудрак, основним призначенням комунікаційної стратегії ми визначаємо підвищення ефек-

тивності комунікації в управлінні з метою реалізації поставлених завдань в умовах НС. До етапів побудови комунікаційної стратегії відносимо: 1. Проведення діагностики – проаналізувати теперішню ситуацію, визначити ступінь розуміння та узгодження основних напрямів, визначення наявних каналів та інструментів інформування, систематизація наявних засобів, процесів, ресурсів. 2. Узгодження сприйняття – погодити, як саме комунікація сприятиме досягненню поставлених цілей; визначити спільні цілі, канали та інструменти інформування та залучення, необхідні результати, способи їх оцінки, відповідальних осіб, потреби та проблеми, що стосуються інформування, просування, переконання та залучення з метою успішної реалізації поставлених завдань в умовах НС. 3. Визначення пріоритетів на фокусування зусиль – в умовах обмежених ресурсів пріоритезувати цілі та напрями реалізації поставлених завдань в умовах НС. 4. Організування роботи – планування ресурсів та процесів для досягнення стратегічних цілей. Спільне погодження шаблонів для реалізації повідомлень з метою виконання поставлених завдань в умовах НС. 5. Узгодження критеріїв успіху – встановлення реалістичних очікувань та запровадження критеріїв оцінювання результатів, погоджених командою. 6. Формування команди реалізації комунікаційної стратегії з метою виконання поставлених завдань в умовах НС, а саме, чіткий перелік осіб, які будуть відповідальними за кожен напрям роботи.

Література

1. Андреев С. О. Державні системи цивільного захисту: інституціональні засади та проблеми розвитку : монографія / С. О. Андреев. – Харків : Тім Пабліш Груп, 2017. – 432 с.
2. Вовк Н., Мохнар Л. Комунікативна складова організації та здійснення антикризового управління //Вісник Національного університету оборони України. – 2021. – С. 63-71.
3. Кризовий менеджмент та принципи управління ризиками в процесі ліквідації надзвичайних ситуацій: монографія / С.О. Гур'єв, А.В. Терент'єва, П.Б. Волянський. – К. : [б. в.], 2008. – 148 с.
4. Мудрак, Л. (2013). Конвергентні медіа як наукова категорія та суб'єкт інформаційного простору. *Вісник Національної академії державного управління при Президентові України* , (2), 256-267.3.

**SOME ASPECTS OF PSYCHOLOGICAL SUPPORT FOR
STUDENTS IN MARTIAL STATE CONDITIONS: FROM THE
EXPERIENCE OF WORKING IN FACE-TO-FACE AND
DISTANCE FORM**

As is known, unpredictable events that threaten the security and stable functioning of an individual and society and require immediate response and non-standard solutions can quickly destroy the basic mechanisms of psychological defense, which under other conditions allow us to come to terms with the fact of the finiteness of our existence [1]. This is about the so-called "omnipotent control" - people's unconscious confidence in their own immortality (someone can die, I can't) and the ability to keep reality under control (if I do everything right, nothing will happen to me).

Unfortunately, modern methods of warfare do not limit the risks of injury and death to the line of combat contact. Not only combatants, but also civilians in the deep rear are exposed to constant danger. On the other hand, life goes on, including from the point of view of the need to organize the educational process. However, sometimes - in a distance form.

The distance learning format has its advantages, such as the ability to receive knowledge synchronously without the need to physically be within the walls of an educational institution. But in conditions of martial law, there are also significant disadvantages. First of all, this is the lack or absence of visual and emotional contact between participants in the educational process [2], which significantly reduces the teacher's ability to correct the psychological state of students.

The method by which the limitations of face-to-face distance learning can be circumvented, oddly enough, was suggested to the author by the very practice of online teaching. For example, the teenagers' long stay at a distance had an unexpected effect: some of them became interested in writing, that is, they began to complete written assignments in a larger volume than required. Most likely, these applicants intuitively chose a form of psychological protection in the form of active use of fine motor skills. Upon closer inspection, this "relic influx" in the digital age may be an isolated case of some general trends.

In particular, it is logical to assume that completing educational tasks can restore a sense of control over the situation and help to abstract from anxious expectations. To substantiate this assumption, it is worth referring to another observation of the author. As evidenced by the experience of working with distance learning students, those of them who live in the least protected regions of Ukraine are most inclined to continue classes during air raids (although, of course, this is a violation of civil defense norms). Most likely, the point here is not only the desire not to be left alone with dangerous circumstances, but also the ability to consciously act, aiming for a specific result.

Thus, the main task of a teacher in conditions of permanent crisis is to help students establish clear boundaries of personal responsibility within which it is possible to exercise real control over the situation. Among the methods of implementing the outlined goal, the organization of interesting and meaningful types of educational activities occupies a special place.

Literature

1. Cherry K. 20 Defense Mechanisms We Use to Protect Ourselves. – URL: <https://www.verywellmind.com/defense-mechanisms-2795960> [in English]

2. Dystantsiine navchannia [Distance Learning]. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Дистанційне_навчання [in Ukrainian]

Жуковський Сергій

Одеський державний університет внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ КОМУНІКАЦІЇ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ З ГРОМАДЯНАМИ НА БЛОКПОСТАХ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ НА ДЕОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЯХ

Під час несення служби на блокпостах поліцейськими спільно з військовослужбовцями Національної гвардії та Військової служби правопорядку в Збройних силах України здійснюються передбачені законодавством заходи правового режиму воєнного стану, які певною мірою обмежують конституційні права і свободи людини і громадянина та права і законні інтереси юридичних осіб.

В процесі здійснення вказаних заходів нерідко виникають конфліктні ситуації, а інколи і надзвичайні події, здебільшого зумовлені як

недоліками в організації служби на блокпості, так і в комунікативній підготовці правоохоронців.

Останнім часом на платформі YouTube у всесвітній мережі стали популярними відеоролики представників правозахисних організацій, в яких роз'яснюються права громадян і методи їх захисту. Деякі громадяни самостійно, без участі кваліфікованого юриста, керуючись даними «консультаціями», намагаються «захиститись від утисків» правоохоронців, провокуючи конфлікти і йдучи шляхом їх ескалації.

Для уникнення конфліктних ситуацій та надзвичайних подій фахівцями відповідних служб Національної поліції розробляються та впроваджуються в службову діяльність певні методичні рекомендації та алгоритми дій поліцейських.

До найпоширеніших рекомендацій щодо запобігання конфліктам відносяться наступні:

- до початку контакту з громадянами вмикати портативні відеореєстратори і не вимикати їх до залишення місця проведення заходу (в даному випадку території блокпосту);

- розмовляти виключно державною мовою;

- під час спілкування виявляти ввічливість і тактовність;

- відповідно до вимог ч.3 ст.18 Закону України «Про Національну поліцію» назвати своє прізвище, посаду, спеціальне звання та пред'явити на її вимогу службове посвідчення, надавши можливість ознайомитися з викладеною в ньому інформацією, не випускаючи його з рук;

- відповідно до вимог ч.2 ст.31 цього ж Закону повідомити особі про застосування до неї фото- і відеотехніки, у тому числі техніки, що працює в автоматичному режимі, технічних приладів та технічних засобів з виявлення та/або фіксації правопорушень на підставі п.1) ч.1 ст.40 Закону України «Про Національну поліцію»;

- роз'яснити громадянам, що відповідно до ч.4 ст.20 Закону України «Про правовий режим воєнного стану» у період дії воєнного стану громадяни України чоловічої статі віком від 18 до 60 років зобов'язані мати при собі військово-обліковий документ разом з документом, що посвідчує особу, та пред'являти їх за вимогою уповноваженого представника районного (міського) територіального центру комплектування та соціальної підтримки або поліцейського.

Перевірка документів становить певну проблему в повсякденній службовій діяльності поліції, оскільки звернувшись безпосередньо до змісту статті 32 «Перевірка документів особи» Закону України «Про

Національну поліцію» та проаналізувавши його детально, бачимо, що Закон надає поліцейському право тільки вимагати в особи пред'явлення нею документів, що посвідчують особу, та/або документів, що підтверджують відповідне право особи, у спосіб, який дає можливість поліцейському прочитати та зафіксувати дані, що містяться в документах. При цьому Законом не визначено, що поліцейський може читати та фіксувати дані, що містяться в пред'явлених документах, і яким чином використовувати їх. А стаття 8 Закону України «Про Національну поліцію» визначає, що поліція діє виключно на підставі, у межах повноважень та у спосіб, що визначені Конституцією та законами України. Існує певна категорія громадян, яка цим користується, свідомо провокуючи конфліктні ситуації з поліцейськими.

Власний майже піврічний практичний досвід несення служби на блокпосту в Херсонській області свідчить, що на допомогу правоохоронцям у попередженні і подоланні подібних конфліктів приходять чітке знання та вміння роз'яснити особам, які знаходяться на території блокпосту положення Законів України «Про правовий режим воєнного стану», «Про дорожній рух» і деяких пов'язаних з ними підзаконних актів, паралельно здійснюючи необхідні перевірки у відповідних підсистемах Інформаційного порталу Національної поліції і контролюючи безпеку дорожнього руху на території блокпосту.

Так, п.6) ст.8 «Заходи правового режиму воєнного стану» вказаного Закону визначає, що в місцевостях, де введено воєнний стан, військово-командування разом із військовими адміністраціями можуть самостійно або із залученням органів виконавчої влади встановлювати у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України, особливий режим в'їзду і виїзду, обмежувати свободу пересування громадян, іноземців та осіб без громадянства, а також рух транспортних засобів. А Порядок встановлення особливого режиму в'їзду і виїзду, обмеження свободи пересування громадян, іноземців та осіб без громадянства, а також руху транспортних засобів в Україні або в окремих її місцевостях, де введено воєнний стан, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 29 грудня 2021 р. № 1455, докладніше визначає процедуру встановлення заходів особливого режиму в'їзду і виїзду, обмеження свободи пересування громадян, іноземців та осіб без громадянства, а також руху транспортних засобів в місцевостях, де введено воєнний стан (далі - особливий режим), до яких відносяться: створення системи пропускнуго режиму, облаштування блокпостів, і т. ін. пп.3) п.15 цього Порядку надають право патрулям перевіряти в

осіб документи, що посвідчують особу, підтверджують громадянство України чи спеціальний статус особи, та перепустки, а в разі їх відсутності - затримувати відповідних осіб та доставляти до органів або підрозділів Національної поліції для встановлення особи; у разі потреби проводити огляд речей, транспортних засобів, багажу та вантажів, які перевозяться зазначеними особами, а ч.2 та ч.3 пп.1) п.20 особовому складу блокпостів перевіряти документи, що посвідчують особу, підтверджують громадянство України чи спеціальний статус особи; перевіряти документи, необхідних для здійснення перевезення вантажу (документи на транспортний засіб, документи на вантаж, дорожній лист тощо). П.7) ст.8 «Заходи правового режиму воєнного стану» надає право перевіряти у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України, документи у осіб, а в разі потреби проводити огляд речей, транспортних засобів, багажу та вантажів, службових приміщень і житла громадян, за винятком обмежень, встановлених Конституцією України. Докладніше порядок перевірки документів визначений Порядком перевірки документів в осіб, огляду речей, транспортних засобів, багажу та вантажів, службових приміщень і житла громадян під час забезпечення заходів правового режиму воєнного стану, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 29 грудня 2021 р. № 1456. П.7 цього Порядку, містить вищезгадану проблему з наданням уповноваженим особам права в певних випадках вимагати в особи пред'явлення нею документів, що посвідчують особу та підтверджують громадянство України чи спеціальний статус особи, а не перевіряти їх.

Також, з власного досвіду, дуже допомагає у виконанні службових обов'язків на деокупованих територіях доброзичливе, толерантне ставлення як до пересічних громадян, так і до військовослужбовців ЗСУ, які прямують через блокпости, спокійне роз'яснення вищевикладених положень законодавства, заміна риторики з авторитарної: «Відповідно до закону вимагаю виконати...» на емпатичні: «Для Вас це нескладно - будь ласка виконайте...» або «Для попередження негативних для Вас наслідків не забувайте виконувати...».

Підсумовуючи вищевикладене, зазначимо, що ефективна комунікація є чи не найважливішим інструментом в арсеналі сучасного поліцейського, який стає доступним в результаті тривалої теоретичної та практичної професійної підготовки поліцейських.

Література:

1. Конституція України. Конституція України. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 1996. № 30. Ст. 141;

2. Про Національну поліцію: Закон України від 2 липня 2015 року № 580-VIII. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 40-41, ст.379;

3. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12 травня 2015 року № 389-VIII. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 28, ст.250;

4. Порядок здійснення заходів під час запровадження комендантської години та встановлення спеціального режиму світломаскування в окремих місцевостях, де введено воєнний стан: Постанова КМУ від 08 липня 2020 року № 573. Офіційний вісник України від 24.07.2020 — 2020 р., № 57, стор. 100, стаття 1788;

5. Порядок встановлення особливого режиму в'їзду і виїзду, обмеження свободи пересування громадян, іноземців та осіб без громадянства, а також руху транспортних засобів в Україні або в окремих її місцевостях, де введено воєнний стан: Постанова КМУ від 29 грудня 2021 №1455. Офіційний вісник України від 08.02.2022 — 2022 р., № 11, стор. 39, стаття 584;

6. Порядок перевірки документів в осіб, огляду речей, транспортних засобів, багажу та вантажів, службових приміщень і житла громадян під час забезпечення заходів правового режиму воєнного стану: Постанова КМУ від 29 грудня 2021 №1456. Офіційний вісник України від 11.02.2022 — 2022 р., № 12, стор. 62, стаття 641.

Катеринчук Іван

*доктор юридичних наук, професор, професор
Одеський державний університет внутрішніх справ*

ВДОСКОНАЛЕННЯ ВОГНЕВОЇ ПІДГОТОВКИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ДЛЯ ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ В ОСОБЛИВИХ УМОВАХ

Відповідно до ст. 3 Конституції України, людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю, у зв'язку із чим держава повинна забезпечити реалізацію прав і свобод громадян.

Одним із центральних органів виконавчої влади, який служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку, є Національна

поліція України. Відповідно до ст. 2. Закону України «Про Національну поліцію», завданнями поліції є надання поліцейських послуг у сферах:

- 1) досягнення публічної безпеки і порядку;
- 2) охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільстві держави;
- 3) протидії злочинності.

Варто звернути увагу на те, що поліцейський на всій території України незалежно від посади, яку він обіймає, місцезнаходження і часу доби в разі звернення до нього будь-якої особи із заявою чи повідомленням про події, що загрожують особистій чи публічній безпеці, або в разі безпосереднього виявлення таких подій зобов'язаний вжити необхідних заходів із метою рятування людей, надання допомоги особам, які її потребують.

Відповідно до поставлених завдань Національна поліція України є складовим органом сектору безпеки та оборони України та входить до складу сил безпеки поряд з іншими правоохоронними та розвідувальними органами, державними органами спеціального призначення з правоохоронними функціями, силами цивільного захисту та іншими органами, на які Конституцією та законами України покладено функції із забезпечення національної безпеки України. Зазначене свідчить про те, що працівник поліції повинен бути постійно готовим до професійного втручання в ту чи іншу ситуацію, яка виникає як під час виконання ним службових обов'язків, так і поза ними.

Поліція для охорони прав і свобод людини, запобігання загрозам публічній безпеці і порядку або припинення їх порушення застосовує в межах її компетенції поліцейські заходи примусу, а саме: фізичний вплив, спеціальні засоби, вогнепальну зброю. Найбільш суворим заходом примусу є застосування вогнепальної зброї, у зв'язку із чим вкрай важливим є дотримання вимог законодавства та заходів безпеки при поводженні зі зброєю працівниками поліції, з метою недопущення перевищення повноважень та завдання шкоди іншим особам. На формування професійного ставлення до успішного виконання службових обов'язків, та набуття поліцейськими необхідних навичок стрільби з вогнепальної зброї, правомірного її застосування (використання) та постійного вдосконалення навичок безпечного поводження з нею, слугує спеціальна дисципліна «Вогнева підготовка», яка входить до переліку обов'язкових компонентів під час підготовки особового складу Національної поліції України.

Під час підготовки кваліфікованих поліцейських кадрів необхідно враховувати широкий діапазон та велику кількість рівнів складнощів та специфічних умов, в яких відбувається виконання службових завдань. Адже, поліцейські постійно піддаються впливу стресових факторів, виконувати ними службові та бойові завдання в більшості випадків супроводжується специфічними умовами та додатковими ускладнюючими факторами, такими як надмірне фізичне навантаження під час виконання завдання чи несення служби у засобах індивідуального бронезахисту, або здійснення службово-бойової діяльності в умовах високих або низьких температур в залежності від пори року або території виконання таких завдань, або психологічне навантаження внаслідок тривалого виконання завдань.

При проведенні тренувань з вогневої підготовки варто додавати ускладнюючі фактори, на кшталт проведення занять в умовах високих та низьких температур, стандартні стрілецькі вправи слід довершити відволікаючими факторами (наприклад шумові ефекти поруч із стріляючим для того щоб прививати вміння абстрагуватися стороннім відволікаючим факторам та протидіяти стресовій ситуації за рахунок моральної і психологічної стійкості), як це практикується в силових підрозділах США та Німеччини. Також, варто відпрацьовувати навички по веденню вогню під впливом когнітивного навантаження, в умовах обмеженого часу під час якого необхідно використовувати сконцентрованість уваги на об'єктах та цілях.

Для подальшого вдосконалення та розвитку навичок, а також для того щоб наблизити заняття до реальних умов, необхідно виконувати вправи, що відтворюють різні ситуації і моделюють застосування зброї. Для здійснення таких практичних занять необхідна організація міжкафедральних занять спільно з викладачами фізичної і тактичної підготовки. В основі сучасних методик на практичних кафедрах в освітньому процесі лежить комплексно-імітаційне або імітаційно-ігрове моделювання діяльності правоохоронних органів у різних умовах, а саме відтворення в умовах навчання з тією чи іншою мірою відповідності процесів, що відбуваються у реальній системі. Побудова моделей та організація роботи курсантів дає можливість відобразити в навчальному процесі різні види професійної діяльності і формувати професійно-спеціалізовані компетенції в умовах служби.

Комплексно-імітаційне, або імітаційно-ігрове моделювання, це аналог професійної діяльності: чим вона складніша, тим глибше процес становлення професіоналізму учасників, тим багатшим є по-

тенціал професійно-спеціалізованих компетенцій і можливостей того, хто навчається. Моделювання типових ситуацій у навчальному процесі втілює в дію принципи раціональної організації діяльності в професії і дає простір для самовираження, задоволення її учасників, стимулює їх самостійність і активність, потребу в придбанні професійних компетенцій, необхідних у практичній професійній діяльності.

Окрім фізичних навичок, важливо також розвивати у поліцейських здатність до контролю своїх емоцій і стресових реакцій. Навички самовладання, вміння швидко зосереджуватися і переключатися між завданнями, а також підтримка командної взаємодії є ключовими для виживання і ефективної роботи в особливих умовах. Тому програми підготовки повинні включати не тільки фізичні вправи, але й спеціальні тренінги з управління стресом, розвитком стресостійкості та роботи у важких морально-психологічних ситуаціях. Регулярні тренування в умовах обмеженого часу і підвищеного психологічного тиску дозволяють поліцейським відточувати свої навички до автоматизму. Вони навчаються миттєво реагувати на загрози, приймати оптимальні рішення та діяти злагоджено навіть у найбільш хаотичних ситуаціях. Це не тільки підвищує їхню професійну ефективність, але й значно збільшує шанси на збереження життя як самих поліцейських, так і цивільного населення.

Вдосконалення методики навчання вогневої підготовки поліцейських в особливих умовах полягає у поетапному вивченні необхідних складників. По-перше, формування у поліцейських професійно-психологічної готовності до правомірного використання й застосування вогнепальної зброї у особливих умовах, що забезпечує ефективність виконання ними службових завдань. По-друге, існує необхідність в удосконаленні другого складника, який полягає у готовності діяти в особливих умовах. Вона полягає у негайних, рішучих і високоефективних діях, які характеризуються повним самовладанням, мобілізацією волі й зусиль, помірним відчуттям бойового збудження, готовністю до зустрічі з можливою загрозою, здатністю до правомірного використання й застосування вогнепальної зброї. По-третє, маємо говорити про тактичний складник, який передбачає, зокрема ведення вогню в русі.

Вирішальне значення має систематичне покращення професійної підготовки поліцейських, зокрема, удосконалення процесу вогневої підготовки. Це включає в себе постійне вдосконалення технічних навичок та стрільби, а також регулярне оцінювання результатів занять

для вдосконалення методів навчання. Керівник стрільби відіграє ключову роль у вивченні та аналізі помилок, спрямовуючи поліцейських на шлях до вдосконалення їх стрілецької майстерності.

Література:

1. Д.В. Швець, Є.Ф. Бахчеван, О.Т. Ніколаєв, І.П. Катеринчук, О.І.Ульянов, В.Ю. Мосузенко, В.С. Трояновський, Навчальний посібник “Вогнева Підготовка”, друге видання, перероблене і доповнене. ОДУВС. Одеса. Видавництво “Юридика”, 2024.-278 с.
2. Є.О. Меленті, І.В. Євтушенко, О.А. Гарбузов, В.О. Пономарьов, Удосконалення рівня тактико-спеціальної та вогневої підготовки представників сил сектору безпеки і оборони. Харків 2019.
3. Ю.С. Чабаненко, О.М. Мельник, Удосконалення методики проведення практичних занять з дисципліни “Вогнева підготовка” у майбутніх працівників правоохоронних органів. Юридичний науковий електронний журнал. 4-2021.
4. О.Ю. Конєв, О.С. Геращенко, Удосконалення методики навчання Вогневої підготовки здобувачів вищої освіти навчальних закладів зі специфічними умовами навчання та цивільних осіб в умовах воєнного стану. Південно-український правовий часопис. 1-2. 2022.
5. Т.Д. Глян, Є.С. Зеленський, Принципи та методика проведення занять з вогневої підготовки для працівників поліції, які несуть службу на деокупованих територіях. Серія ПРАВО.Випуск 85: частина 2.

Кердивар Валентин

доктор філософії (Ph.D)

Національний університет цивільного захисту України

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ ТРЕНІНГ «ПРОФЕСІОНАЛ» ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДГОТОВКИ ОСОБОВОГО СКЛАДУ ДО КОМУНІКАЦІЙ ПІД ЧАС КРИЗОВИХ СИТУАЦІЙ

В парадигмі сучасних викликів, що стоять перед Державною службою України з надзвичайних ситуацій, гостро постає проблематика професійної відповідності не лише безпосередньо рятувальників, але й фахівців кадрового забезпечення. Саме на них покладається відповідальність за якісний добір, адаптацію та супровід особового складу, що детермінує необхідність пошуку нових, більш ефективних моделей підготовки. У цьому контексті, розробка та апробація вузькоспеціалі-

зованих програм, як-от соціально-психологічний тренінг «Професіонал», видається не просто актуальним, а науково та практично обґрунтованим кроком [1, с. 37].

Запропонована модель тренінгу, розрахована на дводенний інтенсив у малих групах, чітко структурованого у два ключові, взаємодоповнюючі блоки. Перший блок, «Професійна компетенція», орієнтований на поглиблене опанування інструментарієм, необхідним для ефективного управління персоналом. Ми бачимо, що акцент робиться не стільки на передачі суто теоретичних знань, скільки на відпрацюванні практичних умінь. Це охоплює методики візуальної діагностики, поглиблений контент-аналіз анкетних даних для побудови психологічного портрету кандидата та, що особливо важливо в специфічних умовах служби, навички верифікації інформації під час проведення інтерв'ю. Відпрацювання комунікативних стратегій, зокрема переконання та методів позитивного мотивування на кар'єрне зростання, також видається наріжним каменем цього блоку.

Проте, будь-яка професійна компетенція значною мірою нівелюється за відсутності належного рівня психологічної стійкості. Це підводить нас до другого, не менш значущого блоку програми – «Стрес у професійній діяльності». Автори програми, вочевидь, виходили з розуміння, що діяльність у системі ДСНС є стресогенною апріорі, причому це стосується усіх ланок управління. Даний блок не обмежується банальним інформуванням про природу стресу; він пропонує комплексний підхід, що поєднує діагностику індивідуальних стрес-реакцій з опануванням конкретних технік психологічної саморегуляції та управління емоційними станами, як-от методики «вивільнення образ» чи «тренування емоцій». Йдеться, по суті, про формування проактивної позиції фахівця щодо власного психологічного здоров'я та превенцію професійного вигорання.

Узагальнюючи, можна стверджувати, що соціально-психологічний тренінг «Професіонал» є цілісною, логічно завершеною моделлю. Його синергетичний ефект, на нашу думку, полягає саме у поєднанні інструментальних навичок кадрового менеджменту з розвитком особистісної психологічної резиліентності. Імплементация подібних моделей в систему підготовки фахівців ДСНС дозволяє не лише оптимізувати процеси добору та супроводу персоналу, але й, що є не менш важливим, інвестувати у професійне довголіття та психологічне благополуччя самих кадрових працівників, які виступають ключовою ланкою у формуванні дієздатного та стійкого колективу служби.

Література

1. Використання психотренінгових технологій у практичній діяльності психологів ДСНС України : практичний poradnik. С. Ю. Лебедева, Я. О. Овсяннікова, Н. В. Оніщенко, А. Ю. Побідаш, Д. С. Похілько ; за заг. ред. В. П. Садкового. Харків : НУЦЗУ, 2018. 340 с.

Конько Андрій

Одеський державний університет внутрішніх справ

ПРОГРАМА ФІЗИЧНИХ ТА ПСИХОФІЗИЧНИХ НАВАНТАЖЕНЬ ЯК ОСНОВА ПІДГОТОВКИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Умови воєнного стану вимагають від працівників поліції не лише високого рівня професійної підготовки, але й стійкості до фізичних, психологічних та емоційних навантажень. Фізична витривалість, психофізична стабільність і здатність до швидкого прийняття рішень у стресових ситуаціях стають вирішальними чинниками ефективного виконання службових обов'язків. Саме тому створення і реалізація системної програми фізичних та психофізичних навантажень має стати базовою складовою підготовки поліцейських у сучасних умовах.

Фізична підготовка є основою професійної готовності поліцейського до дій у складних оперативних умовах. Вона забезпечує:

- розвиток витривалості, сили, координації, швидкості реакцій;
- здатність до тривалого виконання завдань у стресових або бойових ситуаціях;
- підвищення стійкості до втоми та емоційного виснаження.

У період воєнного стану особливого значення набувають вправи функціонального типу, що імітують реальні дії в екстремальних умовах: евакуацію поранених, подолання перешкод, тривале пересування з вантажем тощо.

Психофізична підготовка спрямована на формування здатності керувати своїм емоційним станом, долати стрес і зберігати концентрацію. Вона включає:

- тренування дихальних і релаксаційних технік;
- методики саморегуляції та контролю тривоги;
- імітаційні вправи, що відтворюють стресові ситуації з реальної службової практики;

- розвиток психомоторних навичок — точності, швидкості, координації.

У системі психофізичних тренувань доцільно застосовувати елементи військового фітнесу, тренінги витривалості, а також моделювання бойових і кризових ситуацій.

Ефективна програма фізичних і психофізичних навантажень має базуватися на таких принципах:

- систематичність — регулярність тренувань із поступовим підвищенням інтенсивності;
- індивідуалізація — урахування рівня підготовленості, віку, стану здоров'я;
- комплексність — поєднання фізичних вправ із психологічними тренінгами;
- прикладна спрямованість — орієнтація на реальні службові завдання;
- безпека — контроль навантаження і профілактика перевтоми чи травматизму.

У сучасних умовах підготовка поліцейських має відбуватися з урахуванням бойових ризиків, нестачі ресурсів і підвищеної емоційної напруги. Ефективними є:

- короткотривалі, але інтенсивні цикли тренувань (НІТ, кросфіт);
- командні фізичні вправи, що сприяють згуртованості;
- використання мобільних тренувальних засобів і польових занять;
- психологічна підтримка тренувального процесу (робота інструкторів-психологів, групи стрес-менеджменту).

Реалізація комплексної програми фізичних і психофізичних навантажень сприятиме:

- зниженню рівня професійного вигорання серед особового складу;
- підвищенню бойової готовності та самодисципліни;
- покращенню комунікації та взаємодії у колективі;
- формуванню психологічної стійкості до екстремальних умов.

Фізичні та психофізичні навантаження становлять фундамент підготовки поліцейських в умовах воєнного стану. Вони не лише зміцнюють тіло, а й формують стійкість духу, що є ключовою передумовою професійної ефективності. Комплексна програма, заснована на принципах системності, науковості й адаптивності, здатна забезпечити поліцію кадрами, готовими діяти впевнено, злагоджено і професійно навіть у найважчих обставинах.

Література

1. Коваленко І. М. Психофізична підготовка поліцейських у системі службово-бойової діяльності. – Харків: ХНУВС, 2020.
2. Хомич А. І. Психологічна стійкість особового складу в умовах підвищеного ризику: навчальний посібник. – Львів: ЛДУВС, 2022.
3. Police Physical Fitness and Resilience Training Manual. – Interpol Academy, 2022.

Krichker Olha

PhD in History

National University of Civil Protection of Ukraine

USING ISRAELI CRISIS RESPONSE EXPERIENCE IN UKRAINIAN WARTIME UNIVERSITY CLASSROOM

It's been for more than 3 years that Ukrainians live under martial law in a constant state of anxiety, uncertainty and fear. Taking into consideration that many people have witnessed atrocities and faced the results of military actions, destruction, etc., educators should be ready to respond effectively in the classroom to any of the mental consequences their students suffer from. Moreover, they should be taught how to treat students in case of an emergency including giving them psychological support before specialists arrive.

Israeli Trauma Coalition's (ITC) training course on crises response and resilience building "Teach and Reach: Educate, Empower, Support" can be of great help for university teachers and educate them both how to take control over themselves and learners under adverse circumstances.

According to the author of the course Alex Gershavin, "a traumatic event is an extraordinary, sudden, unexpected event in which a person is a participant or a direct witness to the event". A traumatic event if seen by a person as a life-threatening one, divides life into before and after, causing traumatic stress (mixed feelings such as horror, powerlessness to do anything or helplessness, loss of control and loss of sense of security). A destructive power of psychological trauma depends on the individual perception of the extraordinary event by a person.

As far as most teachers are not certified psychologists, they can only give psychological first aid. The most important idea of the ITC training course is to help teachers turn off the amygdala – the stress center – of a traumatized student after the negative experience because in stressful situa-

tions it turns off prefrontal cortex which, in its turn, blocks critical thinking, and emotions stand to the full creating an obstacle on the way to understanding of the situation and simply overwhelming rational side of brain. The training course is intended on teaching how to help students with a psychological trauma develop rational, healthy part of their brain to see the world as controlled one again.

After an adverse event, a teacher should first make a visual check of students to find out if someone is injured. A distressed person may not be fully aware of their physical condition and need for medical aid. If a person is injured, a teacher should provide them with medical assistance, if possible, or wait for a paramedic. The second stage of observation is to see if someone in the classroom needs psychological first aid. This aid is aimed at reducing distress and creating supportive environment while waiting for professionals to arrive at the site of the accident. The maxim is not to impose help, not to be pushy and explain students that they can ask for help any time or when they are ready to accept it. It's also forbidden to promise that everything will be all right or say that you can sort everything out.

According to the protocol, a teacher should act in such a way. First, make an eye contact with a person in distress standing right in front of their vision or join them, if walking, at their pace. Introduce yourself briefly and say that you are with them. Their voice should be calm, clear and sound instructive. If a student is sitting or standing, take them by the arm helping change their position to make them activate and feel their body. Stage three is aimed at activating their prefrontal cortex. A teacher should ask several simple questions that serve as a call for thinking, "How old are you?", "How many students were there in the classroom at the time of the accident?" or offer them to make choice, "Would you like to talk to me or to call your parents?". Next step is based at making students start acting. If a student responds to the voice and can move, ask them do simple actions, e.g. "Write a list of the students who were present in the classroom at the time of emergency", "Go and call your supervising teacher", etc. It helps them start acting efficiently. The final step is restoring the sequence of everything that happened. Tell them about the ongoing state and inform about the future actions, e. g. "You were at the English lesson of English in the university. There were 22 students in the classroom. There was an explosion. You and other students are conscious. One is unconscious, but the paramedic is coming. Your supervising teacher will come and take you home." A teacher should inform students about the condition of other students and whether the threatening event has ended and the danger has

passed or not yet and stand by them till medical care personnel and psychologists arrive.

Thus, implementing the protocol of ITC by a teacher in the classroom immediately after an adverse event can help students reduce anxiety and stress, feel support and reality while waiting for professionals.

Литвиненко Ольга

кандидат філологічних наук, доцент

Національний університет цивільного захисту України

ШЛЯХИ МОТИВАЦІЇ КУРСАНТІВ ДО ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ

Одним із актуальних питань щодо вивчення іноземної мови працівниками служби цивільного захисту залишається саме мотивація. Відповідно до закону «Про застосування англійської мови в Україні», вимога щодо обов'язковості володіння англійською мовою встановлюється до осіб, які претендують на зайняття посад, зокрема, поліцейських середнього і вищого складу Національної поліції України, посад начальницького складу інших правоохоронних органів, посад начальницького складу служби цивільного захисту, перелік яких встановлюється Кабінетом Міністрів України [1]. Цілком очевидно, що вивченню англійської мови необхідно приділяти увагу ще під час навчання у закладах вищої освіти, і роль мотивації тут визначна. Мотивацію можна посилити шляхом створення позитивного навчального середовища, забезпечення постійної підтримки з боку викладачів і однокурсників, упровадження інтерактивних методів навчання та досягнення балансу між внутрішніми цінностями та зовнішніми стимулами (наприклад, похвалою чи винагородою). Внутрішня мотивація визначається внутрішнім прагненням курсанта до самовдосконалення, що ґрунтується на його особистих цінностях і цілях, тоді як зовнішня мотивація передбачає орієнтацію на отримання зовнішніх винагород, таких як схвалення, визнання або матеріальні стимули. Для забезпечення ефективності навчального процесу доцільно поєднувати обидва типи мотивації.

Мотивацію курсантів до вивчення англійської мови можна суттєво підвищити шляхом поєднання мовних знань із професійними цілями, використання інтерактивних методів і сучасних технологій навчання, створення сприятливого освітнього середовища, постановки досяжних

завдань і забезпечення можливостей спілкування з носіями мови. Практичні стратегії підвищення мотивації включають:

- професійну релевантність: демонстрація того, що володіння англійською мовою є необхідним у майбутній професійній діяльності (зокрема, для розуміння міжнародних стандартів, ознайомлення з науковими публікаціями, спілкування з іноземними партнерами) допомагає курсантам усвідомити практичну цінність вивчення мови;

- інтерактивні форми навчання: застосування рольових ігор, моделювання професійних ситуацій, дискусій та проектних завдань робить навчальний процес динамічним і цікавим;

- використання технологій: інтеграція сучасних додатків, онлайн-ресурсів, мобільних ігор та аудіовізуальних матеріалів відповідає інтересам сучасних курсантів і підвищує їхню залученість у процес навчання;

- Постановку досяжних цілей: викладачі повинні допомагати курсантам визначати конкретні, реалістичні етапні завдання (наприклад, прочитання професійної статті чи складання іспиту з мови) та відстежувати прогрес у їх досягненні;

- Створення підтримувального середовища: атмосфера в аудиторії, де курсанти не бояться робити помилки та сприймають їх як природну частину навчального процесу, сприяє розвитку впевненості та внутрішньої мотивації;

- заохочення до спілкування: організація зустрічей із носіями мови або участь у мовних клубах сприяє розвитку комунікативних навичок і формуванню міжкультурної компетентності.

Отже, володіння англійською мовою надає курсантам доступ до міжнародної наукової літератури, професійних спільнот і можливостей кар'єрного зростання, що виступає потужним стимулом для її вивчення. Важливо враховувати індивідуальні потреби курсантів, чітко формулювати цілі та забезпечувати умови для їхнього саморозвитку.

Література

1. Закон України Про застосування англійської мови в Україні.
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3760-20#Text>

Lytvynenko Olha
PhD (Philology), Associate Professor;
Fenota Nikita
cadet
National University of Civil Protection of Ukraine

UKRAINIAN NATIONAL CULTURAL COMPONENT IN THE CRISIS COMMUNICATION UNDER THE WAR CONDITIONS

Ukrainian culture represents a vital component of global civilization, reflecting the nation's unique historical, artistic, and intellectual achievements. Throughout history, the Ukrainian people have preserved their identity through language, traditions, religion, and art, even during the most challenging periods. In times of war, culture becomes not only a means of self-expression but also a powerful instrument of resistance and national unity [5].

Ukrainian culture has developed under the influence of various historical stages, from Kyivan Rus to the present day. It encompasses literature, music, visual arts, architecture, folklore, and other elements shaped by both internal and external factors. An important aspect is that Ukrainian culture has always sought to integrate into European and global cultural contexts while maintaining its uniqueness and authenticity [3].

The role of culture as a tool of national identity and resistance is incredibly important. During the periods of war and occupation, culture becomes a powerful tool for preserving national identity. Literature, music, theater, and other forms of art are used to express protest, preserve memory of historical events, and form national consciousness. For example, during Soviet occupation, Ukrainian writers and artists used their works to express dissent against the regime and preserve national identity [4].

However strange it might sound; the war can become a catalyst for cultural transformations. Not only war does destroy, but it also stimulates cultural transformations. In conflict conditions, there is a rethinking of national values, revival of traditions, and development of new forms of art. Ukrainian cinema, literature, and music actively respond to wartime events, creating works that reflect the realities of contemporary life and contribute to the formation of national consciousness [1].

The current war poses new challenges for Ukrainian culture: preservation of cultural heritage, support for artists, development of new forms of art, and integration into the global cultural space. An important issue is also information security and combating cultural aggression by the aggressor [2]. In the-

se conditions, it is necessary to develop strategies for supporting and developing Ukrainian culture as an essential element of national security.

Conclusion

Ukrainian culture is an integral part of global civilization, making a unique contribution to the development of global culture. In times of war, culture becomes not only a means of self-expression but also a powerful instrument of national unity and resistance. Preserving and developing Ukrainian culture amidst modern challenges is a crucial task for ensuring national security and integrating Ukraine into the European and global cultural space.

References

1. Bezhner, H. Propagandist Guidelines in Nazi and Russian Cinema. Ukrainian Cultural Studies, 2025. ucs.knu.ua
2. Bohutskyi, A. Occupation of Consciousness: The Case of "Leninopad". Ukrainian Cultural Studies, 2025. ucs.knu.ua
3. Denisyuk, Z.Z. Ukrainian Cultural Identity as the Basis of National Resilience and Cultural Policy. Cultural Studies Almanac, 2025. almanac.npu.kiev.ua
4. Kalakura, Y.S., Rafalsky, O.O., Yuriy, M.F. Ukrainian Culture: Civilizational Dimension. Kyiv: IPiEND named after I.F. Kurasa NAS of Ukraine, 2015. nasplib.isoftware.kiev.ua
5. Rafalsky, O.O., Rafalska, O.M. Ukrainian Culture: Anthropological Code. Kyiv: IPiEND named after I.F. Kurasa NAS of Ukraine, 2020. nbuv.gov.ua

Мосузенко Володимир

Одеський державний університет внутрішніх справ

Побережний Микола

*Штурмовий полк «Цунамі» Департаменту поліції
особливого призначення «Об'єднана штурмова бригада»*

Національної поліції України «ЛЮТЬ»

ЕФЕКТИВНА КОМУНІКАЦІЯ ЯК ЗАПОБІЖНИЙ ЗАСІБ В КРИЗОВІЙ СИТУАЦІЇ

У сучасних умовах соціальних, економічних і безпекових викликів принципово зростає роль ефективної комунікації як інструмента запобігання кризам. Комунікація виступає не лише засобом обміну інформацією, але й механізмом формування довіри, підтримки психологічної стабільності та своєчасного реагування на потенційні загрози.

Ефективна комунікація – це обмін повідомленнями, під час якої співрозмовники демонструють взаємоповагу, і той, хто слухає, сприймає з повідомлення саме те, що має на увазі мовець.

Ключові принципи ефективної комунікації як запобіжного засобу в кризовій ситуації:

1) Прозорість та об'єктивність інформації. Достовірні та відкриті повідомлення знижують рівень невизначеності, недовіри й паніки, формують передбачуваність. В кризовій ситуації важливо пояснити аудиторії, чому якась інформація не може бути повідомлена в цей момент. Найважливішими чинниками ефективної кризової комунікації є інформаційна відкритість, чесність та доступність. [1]

2) Своєчасність комунікації. Вчасне інформування сприяє попередженню дезінформації та фейкових чуток.

3) Активне слухання та діалог. Важливим є не лише передавання, а й отримання інформації. Слухайте активно: подавайте співрозмовникові сигнали, що ви слухаєте його уважно і намагаєтеся зрозуміти. Уміння і звичка відчувати співрозмовника, «бути з ним на одній хвилині» допомагають відразу ж встановити між вами атмосферу довіри, налаштувати до себе людину, дають максимально можливе відчуття того, що відчуває співрозмовник, що йому можна зараз сказати, а що буде недоречним. [2]

4) Емоційна компетентність та емпатія. У кризових ситуаціях емоційна стійкість і здатність до правильної комунікації допомагають знижувати напруження. Будьте спостережливими, уважно стежте за емоціями, настроєм співрозмовника.

5) Структурованість і чіткість повідомлень. У стресових ситуаціях здатність сприймати інформацію знижується, тому ясність і стислість є важливими критеріями ефективності. Говоріть достатньо голосно і чітко (це додає вашій мові впевненості). Щоб співрозмовник правильно зрозумів вашу основну думку, не захоплюйтеся загальними словами або занадто довгими фразами. Що конкретніше буде висловлена ідея, то простіше іншій людині зрозуміти її.

6) Дотримання етичних норм. Повага до особистості та збереження конфіденційності сприяють довірі і зменшують ризик ескалації конфлікту. Не перебивайте співрозмовника, дайте йому можливість висловити свою думку до кінця. Саме думку, а не фразу чи пропозицію.

Правильна комунікація є ключовим превентивним механізмом у кризових ситуаціях. Ефективні кризові комунікації дозволяють органам влади оперативно реагувати на кризи, забезпечувати населення

важливою інформацією та керувати громадськими реакціями, що підтримує соціальну стабільність та довіру громадян до владних структур. [3] Розвиток комунікаційної компетентності працівників органів системи Міністерства внутрішніх справ України є необхідною умовою ефективного функціонування суспільства в умовах сьогодення.

Література

1. Козубенко І. В. Кризова комунікація в умовах воєнного стану. С. 175- 179. URL : <https://elar.navs.edu.ua/server/api/core/bitstreams/7b1d4c1d-5723-43fa-95b6-08f243d2588b/content> (дата звернення: 29.10.2025).
2. Мудрак Л. Комунікація і криза. Як громадам протистояти викликам і успішно діяти в період кризи: посіб. Київ : Без видавництва, 2020. 108 с
3. Михайлівська О. В., Михайлівський І. М., Пилипенко О. О. Вплив комунікацій на ефективність публічного управління в умовах криз. Проблеми сучасних трансформацій. Серія: Право, публічне управління та адміністрування. 2024. № 12. <https://reicst.com.ua/pmtl/article/view/2024-12-02-07> (дата звернення: 29.10.2025).

Мхитарян Олександр

*Департамент поліції особливого призначення
«Об'єднана штурмова бригада
Національної поліції України «ЛЮТЬ»*

ОСОБЛИВОСТІ СПІЛКУВАННЯ З ВЕТЕРАНАМИ ТА ОСОБАМИ, ЯКІ ОТРИМАЛИ ІНВАЛІДНІСТЬ УНАСЛІДОК ВІЙНИ

Сьогодні ми з вами говоритимемо про надзвичайно важливу тему — про особливості спілкування з ветеранами та людьми, які отримали інвалідність унаслідок війни. Це не лише питання етики та комунікативної культури. Це питання поваги, безпеки, соціальної інтеграції та людяності.

В умовах повномасштабної війни наша країна отримала нове покоління захисників. Багато з них повертаються з фронту з фізичними та психологічними травмами, зміненим сприйняттям світу, новими потребами та викликами. І саме ми, як фахівці, службовці, громадяни,

маємо забезпечити такі умови комунікації, які підтримують, а не травмують.

Військовий досвід — це досвід надзвичайних умов, де щодня на кону стояло життя. Тому для частини ветеранів характерні:

- підвищена пильність,
- емоційне напруження,
- можливі спалахи подразнення,
- труднощі з довірою,
- переживання втрати — здоров'я, побратимів, попереднього життя.

І важливо пам'ятати: різка реакція чи замкнутість — це не агресія і не небажання спілкуватися. Часто це — захисна реакція психіки.

На нашу думку головними принципами правильної комунікації, є:

1) Повага та гідність. Ми спілкуємось із людьми, які зробили для країни те, що не кожен здатен зробити. І вони очікують — і заслуговують — рівного ставлення, а не жалості.

2) Тактовність і делікатність. Уникаємо нав'язливих питань про війну, службу, поранення. Людина сама визначає, чи готова говорити на ці теми.

3) Активне слухання і підтримка. Іноді найцінніше — не порада, а просто присутність і уважність.

4) Контроль середовища. Гучні звуки, агресивний тон, хаотичний простір можуть викликати дискомфорт. Наше завдання — створити відчуття безпеки.

5) Не робити припущень. Питайте, що людині зручніше. Ніколи не торкайтесь протезів чи інвалідного візка без дозволу. Питання «Чим я можу бути корисним?» завжди доречне.

Разом з цим ми повинні розуміти чого уникати в спілкуванні! На нашу думку досить гострими є питання та фрази: «Що з тобою сталося?», «Скільки ти вбив?», «Я знаю, як ти почувашся», «Тримайся, іншим ще гірше».

Ветерани та люди з інвалідністю війни — це частина нашого суспільства, наші захисники, наші громадяни. Їм важливо не лише отримати допомогу — а й зберегти активну роль у житті країни: працювати, навчатись, розвиватися, будувати сім'ї, бути лідерами. І правильна комунікація — це перший крок до їхньої впевненої, гідної інтеграції у цивільне життя.

Сучасні суспільства дедалі більше зосереджуються на підтримці ветеранів та осіб, які отримали інвалідність унаслідок війни. Успішна

комунікація з цією категорією громадян є ключовим чинником їх соціальної адаптації, психологічної підтримки та інтеграції.

Ветерани та люди з інвалідністю війни — це частина нашого суспільства. Вони повинні мати змогу повернутися до активного життя, навчатися, працювати, створювати сім'ї. Правильна комунікація допомагає цьому та є внеском у людяну та сильну Україну.

Мілорадова Наталя

доктор психологічних наук, професор

Харківський національний університет внутрішніх справ

НАПРЯМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ПРАЦІВНИКІВ ПОЛІЦІЇ ДО КОМУНІКАЦІЇ В КРИЗОВИХ СИТУАЦІЯХ

Сучасне суспільство характеризується зростанням кількості та інтенсивності кризових ситуацій, які можуть мати різну природу – від техногенних катастроф та стихійних лих до масових заворушень, терористичних актів та військових дій. У таких умовах поліція відіграє ключову роль у забезпеченні громадської безпеки, захисті життя і здоров'я громадян, а також відновленні правопорядку. Ефективність діяльності поліції в кризових умовах значною мірою залежить не лише від оперативної та фізичної підготовки працівників, але й від їхньої здатності до професійної та ефективної комунікації. Тому доцільно розглянути певні напрямки комунікативної професійної підготовки поліцейських, а саме:

1. Підготовка працівників поліції до комунікації в умовах гібридної та інформаційної війни що включає такі складові:

- протидія ворожій пропаганді та ПСГО, а саме навчання швидкій ідентифікації та спростуванню ворожих наративів, спрямованих на підірив довіри до влади, ЗСУ та самої поліції; розробка єдиних, заздалегідь узгоджених меседжів для нейтралізації паніки, дезінформації та чуток, які поширюються ворогом; навчання вмінню ігнорувати провокації та не піддаватися на емоційні маніпуляції, що можуть бути використані ворогом для створення картинки хаосу;

- оволодіння навичками роботи з фото- та відеофіксацією, а саме суворе дотримання обмежень щодо публікації даних про місця «прильотів», пересування військової техніки чи місця розташування важливих об'єктів.

2. Підготовка працівників поліції до здійснення комунікації в ситуаціях розслідування та документування воєнних злочинів, а саме:

- процесуальна комунікація з міжнародними та національними слідчими органами, а саме навчання працівників поліції чіткості та послідовності у наданні інформації про зібрані докази воєнних злочинів та злочинів проти людяності;

- спілкування зі ЗМІ та громадськістю про злочини, а саме дотримання балансу між потребою у прозорості та необхідністю збереження таємниці слідства та захисту свідків. Використання чіткої, юридично вивіреної термінології;

- комунікація про виявлення та розмінування вибухонебезпечних предметів (ВНП), а саме надання чітких інструкції для населення про правила поведінки, місця, куди потрібно звертатися, та важливість не наближатися до об'єктів, які можуть бути заміновані.

3. Підготовка працівників поліції до роботи в умовах окупації та деокупації, що включає:

- комунікацію з населенням на деокупованих територіях, а саме використання технік травма-інформованого спілкування, деескалаційних технік, відновлення довіри;

- комунікація щодо евакуації та надання допомоги, а саме чітке, постійне інформування про маршрути евакуації, пункти збору та порядок надання гуманітарної допомоги, що координується з військовою адміністрацією.

4. Підготовка працівників поліції до комунікації на місці події, що може включати:

- навички взаємодія з постраждалими, свідками та родичами, а саме навчання технікам деескалації емоційного стану, встановлення рапорту, отримання достовірної інформації в умовах шоку чи стресу; забезпечення конфіденційності, передача чутливої інформації (про загибель, травми) з емпатією та дотриманням етичних норм;

- навички спілкування з агресивними або вороже налаштованими особами, а саме методи вербального обмеження, використання чітких, коротких команд, дотримання процедур безпеки під час спілкування;

- навички комунікації з натовпом, а саме навички управління динамікою масових зібрань, оголошення законних вимог через гучномовці, мінімізація паніки та провокацій.

5. Підготовка працівників поліції до спілкування з громадянами, травмованими війною. Складовими цього напрямку є:

- оволодіння техніками спілкування з ветеранами та сім'ями загиблих, а саме використання спеціальних протоколів для сповіщення про втрати, розуміння симптомів ПТСР та вміння коректно реагувати на них;

– включення в підготовку елементів психологічної стійкості до вторинної травматизації та професійного вигорання внаслідок постійної роботи з наслідками воєнних злочинів.

6. Підготовка працівників поліції до міжвідомчої та міжслужбової комунікації, що включає:

– підготовка поліцейських спікерів до роботи у складі об'єднаного штабу (з ДСНС, медиками, місцевою владою).

– використання узгодженої термінології та процедурних кодів для забезпечення єдиного розуміння між різними службами;

– навчання ролі «Першого комунікатора», а саме підготовка поліцейських, які першими прибувають на місце події, для надання початкової, але критично важливої інформації вищому керівництву та іншим службам.

Ніколаєв Олександр

кандидат політичних наук, доцент

Одеський державний університет внутрішніх справ

ПЕРЕГОВІРНИЙ ПРОЦЕС ЯК СКЛАДОВА ПРОТИДІЇ ТЕРОРИСТИЧНОМУ АКТУ

У сучасному глобалізованому світі загроза терористичних актів залишається однією з найсерйозніших безпекових проблем. Терористичні організації дедалі частіше використовують тактики, як захоплення заручників чи блокування стратегічних об'єктів. У цих умовах переговорний процес виступає не лише як тактика кризового врегулювання, але й як стратегічний елемент протидії тероризму.

Під переговорним процесом у кризовій ситуації слід розуміти цілеспрямовану комунікацію між суб'єктами (терористичними групами) та представниками держави з метою припинення насильницьких дій і збереження життя заручників.

Переговори дозволяють знизити ризик втрат, виграти час, мінімізувати політичні наслідки. Водночас вони мають обмеження — ризик стимулювання подальших актів насильства через створення прецедентів.

За даними FBI та інших служб, переговорні стратегії мають успіх у понад 90% випадків, коли залучено фахівця-переговорника. Дослідження у Великій Британії показало, що у 89,8% кризових інцидентів вдалося уникнути травматизації суб'єкта. Аналіз міжнародних випадків (1978–2015) свідчить, що лише третина подібних подій супроводжувалась переговорами.

Ключові етапи: встановлення контакту, оцінка ситуації, підтримка комунікації, пошук варіантів вирішення, завершення інциденту та післядія. Основні принципи — використання часу як ресурсу, побудова довіри, контроль інформаційного простору.

Мотивація терористів часто ідеологічна, а не матеріальна, що ускладнює класичні моделі. Переговори можуть сприйматись як слабкість держави, тому важливо інтегрувати їх із силовими та розвідувальними заходами.

Необхідно створювати спеціалізовані переговорні групи, проводити навчання, моделювання кризових сценаріїв, забезпечувати медіа-контроль і документування результатів для подальшого аналізу. Переговорний процес є важливою складовою антикризової діяльності держави. Його ефективність залежить від професійної підготовки, міжвідомчої взаємодії та здатності інтегрувати комунікаційні й оперативні інструменти у єдину систему протидії терористичним загрозам.

Література

1. Federal Bureau of Investigation. Hostage Negotiation Data Analysis, 2023.
2. CIA Reading Room. Crisis Negotiation Principles, 2024.
3. Link Springer – Journal of Police Crisis Negotiation (2020). <https://link.springer.com/article/10.1007/s11896-020-09369-z>
4. University of Otago. Terrorism and Negotiation Study (2005). https://www.otago.ac.nz/__data/assets/pdf_file/0019/268210/read-the-paper-078877.pdf
5. ICCT Handbook on Counter-Terrorism, 2023. <https://www.icct.nl/sites/default/files/2023-01/Chapter-24-Handbook-.pdf>

ОРГАНІЗАЦІЙНО-СТРУКТУРНІ ЧИННИКИ ПРОФЕСІЙНОЇ ДЕФОРМАЦІЇ ОСОБОВОГО СКЛАДУ СИСТЕМИ МВС

Специфіка професійної діяльності особового складу системи МВС під впливом тривалого виконання службових обов'язків в екстремальних умовах спричиняє суттєві психолого-поведінкові зміни в особистості. Ці зміни можуть мати позитивний характер у вигляді розвитку стресостійкості, посилення вольових якостей, набуття необхідного професійного досвіду та навичок, відчуття братерства та єдності в колективі. Натомість негативний вектор змін в особистості проявляється проблемами професійної мотивації, дезадаптацією, соціальним цинізмом та неадекватною самооцінкою, що згодом призводить до закріплення професійної деформації особистості.

Як зазначають Білова М.Е., Коваль Г.Ш., Дорошенко К.Ю. (2022) в умовах війни професійна деформація прогресує особливо інтенсивно та масово, що вказує на істотні зміни в специфіці військово-професійної діяльності під час воєнного стану [1]. Аналіз ґрунтовних досліджень вітчизняних науковців дозволив виокремити універсальні групи чинників професійної деформації особового складу сектору безпеки та оборони, зокрема військовослужбовців НГУ. Незалежно від специфіки організації служби, у всіх категоріях фахівців діють подібні соціальні (організаційно-структурні, комунікативно-рольові, фактори соціального оточення) та психологічні (внутрішньоособистісні, когнітивні, психофізіологічні) детермінанти.

У контексті воєнного стану в Україні на перший план виступають організаційно-структурні чинники професійної деформації військовослужбовців: тривалість служби (накопичення професійних стереотипів); негативні кар'єрні фактори; високий рівень стресу через службу або військову ієрархію та жорстку дисципліну; надмірна бюрократизація (формалізація роботи); перевантаження службовими обов'язками; нечітка організація роботи.

Воєнний стан і мобілізація в Україні висвітлили низку проблем у правовому регулюванні військової діяльності, що призводять до порушення законодавства та конфліктів між державою, військовослужбовцями й цивільним населенням [2]. Однією з ключових проблем є недосконалість механізмів мобілізації та правові колізії при вручення

повісток. Р. Зварич (2022) аналізує численні випадки порушення процедури мобілізації, що викликає суспільний резонанс і суперечить принципам верховенства права. Автор підкреслює, що проблеми пов'язані з відсутністю чітких критеріїв для визначення категорій громадян, які підлягають мобілізації, а також із випадками зловживання службовим становищем під час вручення повісток [3].

Наявність відступу від правових норм з боку державних представників здатна створювати передумови для негативного відношення до військової діяльності загалом: військовослужбовець, не маючи чітких правових орієнтирів чи захисту, може потрапляти в ситуації, що спонукають до відхилень у поведінці (наприклад, відмови від виконання наказів, перевищення повноважень). Як наслідок, проявляється «відкриття» професійна деформація: черстве, негуманне ставлення до підлеглих чи цивільних, впевненість у власній всюдозволеності, нехтування нормами етики, підозрілість, схильність виправдовувати незаконні методи («мета виправдовує засоби») [4].

Проблеми захисту соціальних і трудових прав є ще одним критичним питанням, що здійснюють негативний вплив на психологічний стан військовослужбовців. І.В. Міщук та С. Соломко (2023) досліджують випадки порушення трудових прав мобілізованих працівників, недотримання соціальних гарантій та компенсацій, які мають бути передбачені для військових і членів їхніх родин. Дослідники зазначають, що відсутність належного соціального забезпечення призводить до деморалізації особового складу та може негативно впливати на рівень мотивації військовослужбовців [2].

Серйозні організаційно-правові проблеми у військовій сфері України, які безпосередньо позначаються на соціальному добробуті військовослужбовців, виявляються найвагомішим чинником, що негативно впливає на особистісні зміни. Вони визначають умови служби, доступ до ресурсів та рівень соціального захисту, формуючи середовище для подальших професійних трансформацій.

Література

1. Білова М.Е., Коваль Г.Ш., Дорошенко К.Ю. Психологічний феномен професійної деформації особистості: теоретичний аспект. Габітус. 2022. №41. С.114-118. DOI <https://doi.org/10.32782/2663-5208>.

2. Міщук І. В., Соломко С. Дотримання трудових прав людини у воєнний період крізь призму керівних принципів ООН з питань бізнесу і прав людини: проблеми і перспективи вдосконалення. Аналітич-

но-порівняльне право. 2023. № 6. С. 61. <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2023.06.61>.

3. Зварич Р. Проблематика вручення повісток під час воєнного стану в Республіці Україна. *Baltic Journal of Legal and Social Sciences*, 2022 No. 2. С. 71-77 <https://doi.org/10.30525/2592-8813-2022-2-12>.

4. Кісіль З.Р., Кісіль Р.В. Психоемоційна напруженість як детермінанта професійної деформації працівників Національної поліції України. Соціально-правові дослідження. 2021. Режим доступу: [<https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/3989/1/24.pdf>].

Руденко Ілона

канд. психол. наук, доцент

Жогло О.В.,

Національний університет цивільного захисту України

ПСИХОЛОГІЧНА ГОТОВНІСТЬ ПРАЦІВНИКІВ МВС ДО КРИЗОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ

У сучасних умовах зростання соціальної напруженості та поширення інформаційних загроз ефективна кризова комунікація працівників органів МВС України набуває особливого значення. Вона є ключовим інструментом забезпечення громадської безпеки, підтримання стабільності та формування довіри суспільства до державних інституцій. Криза – це ситуація високої невизначеності та емоційного напруження, що вимагає від працівників МВС не лише професійних навичок, а й психологічної готовності ефективно взаємодіяти з громадянами та колегами [1].

Психологічна готовність до кризової комунікації розглядається як інтегральний особистісний стан, що забезпечує здатність усвідомлено та ефективно діяти у складних, непередбачуваних ситуаціях. Вона включає знання поведінки людей у стресі та принципів взаємодії під час кризових подій, а також практичну готовність контролювати власний емоційний стан та швидко приймати рішення.

Структура психологічної готовності включає кілька взаємопов'язаних компонентів: когнітивний – знання закономірностей кризової комунікації та розуміння поведінки людей у стресових ситуаціях; емоційно-вольовий – стресостійкість та здатність до саморегуляції; мотиваційний – готовність брати відповідальність і підтримувати конструктив-

ний діалог; комунікативний – навички ефективного спілкування та адаптація комунікаційних стратегій до конкретної ситуації [2].

На формування психологічної готовності впливають професійний досвід, індивідуально-психологічні особливості та рівень розвитку емоційного інтелекту. Важливу роль відіграють також корпоративна культура та система професійної підготовки.

Основні шляхи розвитку готовності: тренінги кризової комунікації з моделюванням реальних подій; навчання технікам емоційної саморегуляції; психологічний супровід підрозділів (дебрифінги та індивідуальні консультації); розвиток навичок ефективних переговорів [1, 2]. Системне формування психологічної готовності підвищує ефективність дій у кризових умовах, знижує рівень стресу, підтримує морально-психологічний клімат у колективі та сприяє формуванню позитивного іміджу правоохоронної системи.

Отже, психологічна готовність працівників МВС до кризової комунікації є ключовою складовою професійної майстерності та ефективності у складних і непередбачуваних ситуаціях. Її формування підвищує професійну компетентність, стійкість та навички саморегуляції, сприяє ефективній взаємодії з громадянами та зміцнює довіру до правоохоронних органів. Розвиток психологічної готовності має стратегічне значення для громадської безпеки, стабільності та ефективного функціонування МВС.

Література

1. Дзяна Г. О., Дзяний Р. Б. Управління комунікаціями в умовах криз [Електронний ресурс] // Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права. 2022. № 2(2). Режим доступу: <https://doi.org/10.51547/ppp.dp.ua/2022.2.2>
2. Тімченко О. В., Барко В. І. Шляхи формування психологічної готовності до професійної діяльності у персоналу Національної поліції України [Електронний ресурс] // Вісник Національного університету оборони України. 2020. № 56(3). С. 112–119. Режим доступу: <https://doi.org/10.33099/2617-6858-2020-56-3-112-119>

THE NUANCES OF COMMUNICATION WITHIN SPECIALIZED SECURITY INSTITUTIONS LIKE NATIONAL UNIVERSITY OF CIVIL PROTECTION OF UKRAINE

Operating within a dual framework - that of a highly formalized military structure and an academic institution dedicated to crisis management and public safety - the National University of Civil Protection of Ukraine cadet audience presents unique communicative challenges. The field of civil defence requires communication strategies that transcend typical organizational models, demanding both swift clarity in crisis and nuanced empathy in public outreach. Cadets at institutions like National University of Civil Protection of Ukraine are not merely students; they are future command personnel and frontline communicators in highly volatile environments. Consequently, understanding the peculiarities of communication within and from this audience is paramount to operational effectiveness and institutional integrity. Effective engagement necessitates a stratified, context-sensitive approach. The audience segmentation is not based on consumer demographics but on professional roles, rank, cognitive load during stress, and the specific nature of the information being transmitted (directive, informational, or therapeutic).

While the primary audience is the “cadet body”, effective communication mandates a finer segmentation based on their status and professional trajectory. It is possible to identify three critical communication spheres:

- Internal, Vertical;
- Internal, Horizontal;
- External, Crisis-Oriented.

A crucial peculiarity of the National University of Civil Protection of Ukraine environment is the constant exposure to high-fidelity crisis simulation. Communication effectiveness is therefore intrinsically linked to psychological and cognitive factors under duress. Training must specifically address stress and cognitive load, recognizing how communication clarity degrades in high-pressure situations. Cadets are trained to simplify and repeat key information when operating under high cognitive load (e.g., fire ground operations). Furthermore, emotional regulation is vital; cadets must maintain emotional neutrality when communicating with distressed public

audiences or receiving critical feedback, ensuring the communication content is separate from the communicative emotion. Lastly, while internal communication relies on specialized jargon management for efficiency, external communication necessitates the immediate and rigorous translation of this jargon into plain, accessible public language.

In conclusion, communication with and among cadets of National University of Civil Protection of Ukraine is a multifaceted strategic challenge that demands tailored methodologies for each target audience. It requires a pedagogical framework that instills not only the technical skills of crisis management but also the metacognitive awareness necessary to shift communicative gears seamlessly - from the imperative brevity of command structure to the empathetic complexity of public engagement. Future research should focus on refining simulation methodologies that accurately replicate the cognitive stressors associated with real-time, multi-modal communication in complex disaster environments.

Солоненко Аліна

*Навчально-науковий інститут роботи з персоналом
Національної академії Національної гвардії України*

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА ОСОБОВОГО СКЛАДУ ДО КОМУНІКАЦІЇ ПІД ЧАС КРИЗОВИХ СИТУАЦІЙ

Чесно кажучи, слово на війні інколи важить не менше, ніж постріл. Особливо тоді, коли шум, тиск часу та невизначеність виштовхують людей із зони контролю. У такі моменти коротке, чітке повідомлення командира не просто інформує — воно стабілізує психіку підлеглих і вирівнює бойовий порядок. Саме тому професійна підготовка до кризової комунікації має бути системною, а не «для галочки»: із визначеними цілями навчання, критеріями оцінювання та контрольними ситуаціями, що моделюють бойовий стрес [1; 2].

Я вважаю, що ядро цієї підготовки — протоколи комунікації (короткі SOP-алгоритми), які військовослужбовець відтворює автоматично: формат радіообміну, структура доповіді, правила відсікання зайвого, «мовний мінімум» для взаємодії з цивільними. Додаємо до цього стрес-інокуляцію (модульовані перешкоди: шум, дим, часові обмеження), когнітивну регуляцію (дихальні техніки, команди-якорі) й

практику «after action talk» — короткі розбори для фіксації правильних рішень і помилок [3; 4].

Заперечення на кшталт «солдат має діяти, а не говорити» виглядають архаїчно. Комунікація — елемент бойового управління, а не «м'яка» опція. Без неї знижується міжвідомча сумісність та спільна обізнаність про обстановку (shared situational awareness), що у кризі веде до хаотичних дій і втрат. На практиці найкращий ефект дають міжвідомчі навчання (НГУ–ДСНС–НПУ–медицина катастроф): спільні повідомлення, єдині словники команд, прозорі «входи-виходи» між службами [2; 4].

Водночас, щоб текст не перетворився на суху інструкцію, підкреслюю: інколи вирішує тон — спокійний, рівний, без «зривів». Один командир під час евакуації говорив майже буденно; і цього виявилось достатньо, щоб люди діяли рівно. Тон, по суті, — теж інструмент впливу. Додам і сумнів: чи можна «натренувати» людяність? Мабуть, не до кінця. Але тренування мінімізує ризики зриву й навчас говорити коротко, по суті, без зайвого драматизму — а це вже вимірюваний ефект на управління ризиками у кризі [1; 5].

Підсумовуючи, професійна комунікаційна підготовка — це «нервова система» бойового управління. Вона комбінує стандартизовані протоколи, психологічну стійкість і живу, відповідальну подачу. Коли цим володіють — підрозділ працює злагоджено навіть у найтемніші години; коли ні — техніка й чисельність не рятують.

Література

1. Гарькавий, Є. М. Кризові комунікації як напрям реалізації стратегічних комунікацій у силах оборони України [Електронний ресурс] // *Журнал політичних наук*. 2019.
2. Гарькавий, Є., Сірий, С. Стратегічні комунікації сил оборони України як об'єкт політичного дослідження [Електронний ресурс] // *Публічне врядування*. 2022.
3. Благодарний, А., Кононець, О. Стратегічні комунікації у секторі безпеки і оборони України [Електронний ресурс] // *Молодий вчений*. 2023.
4. Грабовець, І., Черноус, Л. Стратегія кризової комунікації у системі «влада-громадськість» в умовах воєнного стану в Україні: етапи, чинники, характерні риси [Електронний ресурс] // *Грані*. 2025.
5. Інформування населення у кризових умовах: залучення жителів громад до процесів відбудови України: посібник для органів місцевого самоврядування [Електронний ресурс]. Київ: ПРООН/PROSTO.

Ненько Юлія
доктор педагогічних наук, професор
Беляєв Денис
Національний університет цивільного захисту України

ПРОФЕСІЙНА КОМУНІКАЦІЯ ЯК ЕЛЕМЕНТ ОПЕРАТИВНОЇ ГОТОВНОСТІ ОСОБОВОГО СКЛАДУ СЛУЖБИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

Професійна діяльність рятувальників належить до тих сфер, де точність і швидкість передавання інформації безпосередньо впливають на життя людей. У кризових ситуаціях комунікація стає не лише засобом координації дій, а й інструментом забезпечення безпеки, підтримання психологічної стійкості та взаємної довіри між членами команди. Рятувальні підрозділи працюють у високостресових умовах, коли будь-яке непорозуміння або затримка в обміні даними може призвести до фатальних наслідків. Тому формування високого рівня комунікативної компетентності особового складу є ключовою умовою ефективності служби цивільного захисту.

Комунікативна підготовка охоплює широкий спектр умінь: від чіткого, лаконічного мовлення та використання професійної термінології до вміння працювати в інформаційних системах, координувати дії з іншими службами, вести діалог із постраждалими та представниками громадськості. Важливим є не лише вивчення технічних засобів зв'язку, а й усвідомлення принципів інформаційної взаємодії: хто, кому, коли і в якій формі має передавати повідомлення. У межах оперативної роботи кожен член команди виконує певну комунікативну роль і правильна організація цих ролей визначає результат усієї місії.

Досвід міжнародних служб реагування свідчить, що більшість труднощів під час ліквідації наслідків катастроф пов'язана не з нестачею ресурсів, а саме з порушеннями в комунікації. Це можуть бути неузгодженість дій між відомствами, різниця у термінології, перевантаження каналів зв'язку або відсутність спільної інформаційної картини подій. Для подолання цих проблем важливо розвивати у персоналу здатність швидко орієнтуватися в інформаційних потоках, відокремлювати головне від другорядного, а також підтримувати зворотний зв'язок, який гарантує, що повідомлення було почуте й зрозуміле.

Особливу роль у комунікативній підготовці відіграє формування ситуаційної обізнаності – здатності сприймати події навколо, усвідом-

лювати їх взаємозв'язки та прогнозувати розвиток ситуації. Ця обізнаність виникає лише за умови якісного інформаційного обміну. Кожен рятувальник повинен не просто отримувати накази, а розуміти загальний контекст операції: де знаходяться інші підрозділи, які ресурси доступні, які ризики існують у конкретний момент. Такий рівень усвідомлення забезпечується через систематичне тренування комунікаційних процесів у максимально наближених до реальності умовах.

Підготовка до комунікації має здійснюватися комплексно – у поєднанні мовленнєвих, когнітивних, технічних і психологічних складових. Насамперед формуються навички чіткої передачі усних та письмових повідомлень: вміння лаконічно формулювати думку, користуватися усталеними кодами й позивними, уникати двозначності. Паралельно відпрацьовується культура слухання – вміння уважно сприймати інформацію, уточнювати деталі та фіксувати ключові дані. На цьому етапі особливу увагу слід приділяти стандартизації мовлення: кожне повідомлення повинно мати чітку структуру – адресата, зміст, місце, час, підтвердження отримання.

Підсумовуючи, комунікативна підготовка рятувальників є не допоміжним, а центральним компонентом їх професійної освіти. Вона визначає якість управлінських рішень, знижує ризики, підвищує довіру та згуртованість колективу. У сучасних умовах комунікація стає ключем до ситуаційної обізнаності, а отже – до успішного виконання завдань із порятунку людей і ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій. Формування цієї компетентності потребує постійного удосконалення програм підготовки, розвитку інформаційної інфраструктури та інтеграції цифрових рішень у практику служби цивільного захисту.

Література

1. Ненько Ю.П., Шевченко О.Т., Кришталь Т.М. Особливості підготовки фахівців екстрених служб до професійної комунікації під час надзвичайної ситуації. Перспективи та інновації науки (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»): журнал. 2023. № 10(28), 2023. С. 328–341. [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2023-10\(28\)-328-340](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2023-10(28)-328-340)

ОСОБЛИВОСТІ КОМУНІКАЦІЇ З ПЕРСОНАЛОМ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ ТА ОБОРОНИ, ЯКИЙ ЗАЗНАВ ПОРАНЕНЬ

У сучасних умовах воєнного стану питання ефективної комунікації з персоналом сектору безпеки та оборони, який зазнав поранень, набуває особливого значення. Поранені військовослужбовці, рятувальники, поліцейські або представники інших силових структур переживають не лише фізичний біль і функціональні обмеження, але й значне психоемоційне навантаження, пов'язане з пережитими травматичними подіями, втратою бойових побратимів, тимчасовою втратою працездатності, зміною соціального статусу та ролей у родині. Саме тому комунікація з ними має бути не лише професійною, але й глибоко емпатійною, етичною спрямованістю та заснованою на принципах психологічної підтримки.

Поранення для представників силових структур — це не лише фізична травма, але й потужний психічний стресор, який може спричинити емоційні розлади, посттравматичний стресовий розлад (ПТСР), відчуття безпорадності, провини або агресії. Комунікація з такими особами повинна враховувати стадію їхнього психоемоційного відновлення:

- Гостра фаза (період лікування, реанімації) — переважають страх, біль, дезорієнтація. У цей період важливо уникати будь-яких надмірних запитань, що можуть викликати додаткову тривогу.
- Період стабілізації — з'являється усвідомлення масштабу травми, втрати, можливі прояви гніву, заперечення, депресії. Необхідно підтримувати баланс між щирістю і професійною дистанцією.
- Реабілітаційний етап — формується новий образ себе, відбувається адаптація до змінених фізичних і соціальних умов. На цьому етапі актуальні конструктивна мотивація, підкріплення віри у власні сили, залучення до груп підтримки.

Під час спілкування важливо враховувати не лише зміст слів, а й інтонацію, міміку, жести, позицію тіла. Поранені можуть проявляти недовіру або уникати зорового контакту — це не слід сприймати як небажання спілкуватися. Кожен хто бажає налагодити взаємодію може почати з простої невербальної підтримки — легкого нахилу корпусу вперед, м'якого погляду, спокійної міміки, що створює атмосферу

довіри. Важливо також враховувати фізичний простір: сидіти поруч, але не надто близько, залишаючи зону особистого комфорту людини.

Серед основних викликів, з якими можна зіткнутися в процесі комунікації з людиною, яка зазнала поранень це:

- підвищена емоційна реактивність (агресія, роздратування, замкнутість);
- втрата довіри до системи через травматичний досвід або почуття покинутості;
- стигматизація (страх виявити слабкість перед близькими або колегами);
- проблеми самооцінки після втрати працездатності або зміни зовнішності.

Для подолання цих бар'єрів психологи сектору безпеки та оборони застосовують методи активного слухання, кризового консультування, когнітивно-поведінкових технік, арт- і тілесно-орієнтованих практик, тренінгів комунікаційної гнучкості та розвитку емоційної компетентності. Ефективна комунікація з пораненим має продовження і в його взаємодії з близькими. Психологи активно залучають членів родини до психоосвітніх занять, тренінгів підтримувальної комунікації, щоб знизити ризики вторинної травматизації та покращити емоційний клімат у сім'ї.

Комунікація з пораненими представниками сектору безпеки та оборони — це складний, багаторівневий процес, який поєднує професійну етику та психологічну емпатію. Вона виступає основою ефективної психосоціальної підтримки, сприяє формуванню довіри до фахівців психологічних служб, підвищує мотивацію до реабілітації та пришвидшує процес психологічного відновлення.

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ПОЛІЦЕЙСЬКИМИ МЕТОДИКИ ПЕРШОЇ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ «Я ПОРУЧ» У КРИЗОВИХ СИТУАЦІЯХ

Методика відноситься до методів першої психологічної допомоги і спрямована на стабілізацію психічного стану людини за короткий час; надається під час інциденту і проводиться у чотири етапи [1].

Перший етап – «Я поруч». Поліцейський підходить до людини спокійно та впевнено, представляється, хто він, яка його роль та пропонує допомогу: «Мене звати Дмитро, я поліцейський. Я можу вам допомогти? Як до Вас звертатися? Ви потребуєте допомоги? Яка допомога вам потрібна?».

Ці здійснюють для відновлення у людини відчуття не самотності, захищеності та єдності з іншими людьми. Поліцейський повинен переконатися, що людині та її здоров'ю фізично нічого не загрожує і залишається поруч із людиною. Обов'язково необхідно перевірити наявність у людини травм, кровотечі або інших ушкоджень. Якщо є, то поліцейський організовує надання медичної допомоги. Якщо людина перебуває у стані сп'яніння, поліцейський не надає першу психологічну допомогу.

Другий етап – «Дій самостійно». На цьому етапі відбувається взаємодія поліцейського і постраждалої людини. Для цього можна попросити людину зробити щось просте й корисне. Наприклад, «Будь ласка, принесіть води», «Подивіться, що тут написано, бо я погано бачу».

Поліцейський робить це для того, щоб нагадати людині про її можливості та посилити відчуття контролю над ситуацією.

Третій етап – «Розкажи мені». Поліцейський запитує у людини про щось, що вимагає роздумів, мисленнєвого вибору, згадування. Наприклад, «Скільки Вам років?», «Скільки часу Ви вже знаходитеся тут?», «Кому Ви хочете зателефонувати?». Якщо людина в ступорі і не реагує, необхідно допомогти їй відчутти власне тіло («Зараз я візьму вас за руку й потисну її. Стисніть мою руку у відповідь»). Якщо людина сидить, необхідно допомогти їй встати. Якщо стоїть – запропонувати присісти або пройтися, порухати кінцівками. Наприклад, «Будь ласка,

помийте руки спочатку холодною, а потім теплою водою», «Потримайте ці двері».

Якщо людина рухається і перебуває у стані істерики, дезорієнтована або поводить себе агресивно, поліцейський повинен відвести її від інших людей. Необхідно зосередити її увагу на собі й упевненим тоном вимагати. Наприклад, «Ми зараз у безпеці, поруч є медична допомога». На цьому етапі надання психологічної допомоги поліцейський повинен допомогти людині опанувати емоції та переключитися на раціональне мислення.

Четвертий етап – «До/Зараз/Після». Поліцейський розповідає людині, що саме сталося й у якій послідовності, звертаю увагу на її сильні сторони, її досвід, як вона пододала складну ситуацію, опанувала себе. Цьому сприяє шляхом використання таких прийомів спілкування:

- До (минуле) – «Ви подолали дуже складний шлях ...»;
- Зараз (теперішнє) – «Ви зараз в безпеці, Ви тут», «Ви змогли опанувати себе. Це велике досягнення»;
- Після (найближче майбутнє) – «Ви впоралися з цим викликом. Що допомогло Вам у цьому. Я вірю, що зможете впоратися й з іншими. Ви сильна людина і у Вас є підтримка. Я дізнаюся інформацію, де Ви зможете отримати кваліфіковану допомогу. Подивіться ці буклети з телефонами та адресами організацій, які можуть надати Вам допомогу».

Поліцейський допомагає людині усвідомити, що травматична подія вже позаду, і показує перспективу ближчого майбутнього. За необхідності перенаправляє людину до медичних, психологічних, соціальних, волонтерських служб і пояснює людині, чому її перенаправляють до цих служб: «Я відчуваю, що у Вас складний емоційний стан. Для покращення його, можливо, Вам знадобляться деякі медикаменти. Лікар-психіатр має медичну освіту та право виписувати препарати. Цей фахівець працює зі звичайними людьми, які переживають складні емоційні стани». Реалізація поліцейськими даної методики дозволить стабілізувати емоційний стан постраждалої людини при наданні першої психологічної допомоги.

Література

1. За матеріалами тренінгу «Основи роботи з людьми з розладами психічного здоров'я та людьми із суїцидальними намірами».

РОЛЬ ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ПРОЦЕСІ ПЕРЕЖИВАННЯ ОСОБИСТІСТІУ ТРАВМИ ОТРИМАНОЇ ВНАСЛІДОК ВОЄННИХ ДІЙ

Воєнні дії, що супроводжуються масштабними втратами, руйнуваннями та постійним ризиком для життя, призводять до глибоких психотравматичних наслідків у значної частини населення. Травматичний досвід змінює емоційно-вольову сферу, когнітивні процеси, а також систему міжособистісних стосунків особистості. У цьому контексті емоційний інтелект постає як ключовий ресурс подолання та інтеграції травматичного досвіду у структуру «Я», сприяючи адаптивним формам реагування на стрес і збереженню психічної рівноваги.

Емоційний інтелект розуміють як здатність людини розпізнавати, розуміти, контролювати та конструктивно використовувати власні емоції та емоції інших людей. В умовах переживання воєнної травми високий рівень емоційного інтелекту допомагає особистості усвідомити власні емоційні реакції, зменшити інтенсивність деструктивних переживань, таких як провина, гнів, безпорадність, та перейти до процесу внутрішньої реконструкції досвіду. Дослідження українського психолога [1] свідчить, що емоційна саморегуляція є одним із провідних чинників формування психологічної стійкості в умовах війни.

Емоційний інтелект відіграє також важливу роль у механізмах соціальної підтримки, адже люди з розвиненою емоційною компетентністю мають більшу здатність встановлювати довірчі контакти, приймати підтримку від оточуючих та надавати її іншим. Саме емпатійність, як складова емоційного інтелекту, сприяє створенню безпечного емоційного простору, що полегшує процеси реадaptaції та відновлення після травматичних подій [2].

З психологічної точки зору, емоційний інтелект можна розглядати як медіатор між травматичним досвідом і посттравматичним зростанням. Особи, які володіють навичками розпізнавання й управління емоціями, частіше демонструють здатність знаходити сенс у пережитих подіях, проявляють більшу суб'єктивну стійкість і відкритість до позитивних змін. Це свідчить, що розвиток емоційного інтелекту може бути не лише інструментом відновлення після травми, але й механізмом формування нових життєвих орієнтирів.

Таким чином, емоційний інтелект є значущим психологічним ресурсом, який забезпечує адаптацію, регуляцію емоційних станів і сприяє посттравматичному зростанню особистості, що зазнала впливу воєнних дій.

Література

1. Кокун О.М. Життєстійкість і резильєнтність людини в сучасному світі: теорія, дослідження, практика : монографія. Київ : Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України, 2025. 214 с.
2. Савчин М.В. Духовна парадигма психології. К.: Академвидав, 2013. 252 с.

Черненко Олександр

кандидат медичних наук, доцент

Національний університет цивільного захисту України

Вовк Неля

кандидат педагогічних наук, доцент

Національний університет цивільного захисту України

УПРАВЛІННЯ КРИЗОВИМИ СИТУАЦІЯМИ

У сучасних умовах зростаючої турбулентності соціально-економічного середовища організації дедалі частіше стикаються з кризовими ситуаціями, що виникають унаслідок глобальних і національних фінансових коливань, воєнних конфліктів, техногенних катастроф, політичної нестабільності, кібератак та інших загроз. Традиційні підходи до управління ризиками часто виявляються недостатніми, оскільки вони не враховують комплексний безпековий вимір діяльності організації. Це створює потребу у визначенні нових напрямів або моделей кризового управління, які поєднують економічні, інформаційні, кадрові та інфраструктурні аспекти безпеки. Проблема набуває особливої актуальності для України, де поєднання воєнних дій, енергетичних викликів і глобальних економічних ризиків формує безпрецедентно високий рівень вразливості підприємств та державних інституцій [1].

Попри наявність значної кількості наукових праць у сфері кризового менеджменту та управління ризиками, низка важливих аспектів залишається недостатньо розробленою. По-перше, більшість досліджень розглядають кризове управління окремо від ризик-менеджменту, що призводить до фрагментарності підходів і ускладнює формування ці-

лісної системи захисту організації. По-друге, недостатньо вивченим є питання інтеграції безпекового підходу у процеси кризового реагування, зокрема взаємозв'язку між економічною, інформаційною та кадровою безпекою. По-третє, залишаються малодослідженими інструменти цифрової трансформації у прогнозуванні кризових подій і моніторингу ризиків [2].

Кризове управління та ризик-менеджмент розглядаються сучасними науковцями як взаємопов'язані підсистеми стратегічного управління, спрямовані на збереження економічної стійкості організації. Кризове управління визначається як сукупність управлінських рішень і заходів спрямованих на запобігання, нейтралізацію та мінімізацію наслідків кризових подій. Включення безпекового аспекту в ці процеси є необхідною мовою, оскільки економічна, фінансова, інформаційна та кадрова безпека формують основу для стабільного функціонування організації навіть за умов високої турбулентності середовища [3].

На відміну від кризового управління, яке активізується у період загострення проблем і має переважно реактивний характер, управління ризиками спрямоване на превентивне виявлення потенційних загроз та розробку механізмів мінімізації. Ризик-менеджмент передбачає безперервний процес моніторингу, кількісної та якісної оцінки ризиків, що дозволяє формувати сценарії поведінки організації до настання критичних подій. У такий спосіб він створює підґрунтя для зменшення ймовірності виникнення кризових ситуацій і виступає основою для формування ефективного кризового управління [3, 4].

Література

1. Балдинюк В. Управління ризиками господарської діяльності підприємства та шляхи їх зниження. Економіка та суспільство. 2023. № 57. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-57-1>.
2. Везомський Д. Р., Гриценко В. С. Система кризового управління підприємством в умовах воєнних ризиків. Науковий вісник. 2024. С. 68-79.
3. Кулик А. В. Етапи та інструменти управління стратегічними змінами на підприємствах під час кризових ситуацій. БізнесІнформ. 2024. №2. С. 289– 296.
4. Шарапов В. Формування концепції антикризового менеджменту в умовах воєнного часу. Humanities Studies. 2023. Випуск 14 (91). <https://doi.org/10.32782/hst-2023-14-91-22>.

РОЛЬ ЕМПАТІЇ ТА ПОВАГИ У ФОРМУВАННІ ДОВІРИ ДО ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ

Довіра громадян до правоохоронних органів є одним із ключових показників стабільності суспільства, легітимності влади та ефективності забезпечення правопорядку. Рівень довіри визначає готовність громадян співпрацювати з поліцією, повідомляти про правопорушення, дотримуватися законів і підтримувати державні інституції. Серед чинників, які визначають цю якість, провідну роль відіграють емпатія та повага [1].

Емпатія є здатністю розуміти емоційний стан, мотиви та переживання іншої людини, тобто дивитися на ситуацію з її точки зору. Для правоохоронців емпатія є не просто рисою особистості, а професійною компетенцією, що сприяє ефективному вирішенню конфліктів, зниженню агресії та напруги під час спілкування. Поліцейський, який виявляє емпатію, здатен встановити психологічний контакт навіть у складних або кризових ситуаціях, коли громадяни перебувають у стресі чи страху.

Повага, в свою чергу, означає визнання гідності, прав і свобод людини, незалежно від її соціального статусу, віку чи поведінки. Для правоохоронця повага виявляється у коректності комунікації, стриманості, толерантності, дотриманні етичних норм і недопущенні приниження. Як зазначає О. Черниш [1], саме етична культура поліцейського, заснована на повазі до особистості, є важливим чинником суспільної стабільності та правової довіри.

Дослідження зарубіжних науковців підтверджують, що емпатія та повага є визначальними у сприйнятті громадянами легітимності поліції. Зокрема, J. Tankebe [2] довів, що ставлення людей до правоохоронців залежить не лише від результатів їхньої роботи, а насамперед від того, як саме вони виконують свої функції — чи дотримуються принципів справедливості, рівності та поваги до гідності людини. Коли громадяни сприймають поведінку поліції як чесну, прозору та людяну, вони частіше демонструють готовність співпрацювати, виконувати закон і підтримувати державні інституції. Таким чином, етична взаємодія створює підґрунтя для суспільного партнерства

R. Tyler [3] наголошує, що основою довіри до поліції є не лише ефективність її діяльності, а й спосіб, у який вона здійснюється. Це так званий «процедурний аспект справедливості», який має потужний психологічний ефект — він формує в людей переконання, що поліція служить суспільству, а не контролює його. Відтак емпатія і повага стають не лише моральними, а й інструментальними цінностями, які підвищують ефективність правоохоронної діяльності.

Література

1. Черниш, О. М. (2021). Етична культура поліцейського: психологічні аспекти. *Психологія і суспільство*, 1(83), 45–52.
2. Tankebe, J. (2013). Viewing things differently: The dimensions of public perceptions of police legitimacy. *Criminology*, 51(1), 103–135.
3. Tyler, T. R. (2006). *Why people obey the law*. Princeton University Press.

РЕЗОЛЮЦІЯ

за результатами проведення в Одеському державному університеті внутрішніх справ, науково-практичного круглого столу на тему: «Актуальні питання кризової комунікації та професійної готовності працівників органів системи Міністерства внутрішніх справ України до виконання завдань в особливих умовах»

Останнім часом система кризової комунікації в Україні зазнала суттєвих трансформацій, зумовлених повномасштабним вторгненням російської федерації. Особливої актуальності набули питання організації інформаційної взаємодії між ключовими органами системи Міністерства внутрішніх справ України, такими як Національна поліція України, Національна гвардія України, Державна прикордонна служба України та Державна служба України з надзвичайних ситуацій, що є складовими сектору безпеки. На працівників цих органів покладені завдання з евакуації населення, реагування на надзвичайні (кризові) ситуації, забезпечення базової підтримки та соціальної стабільності які вимагають не лише оперативних дій, а й ефективної комунікації з населенням, територіальними громадами та міжнародними партнерами.

Попри наявність певного досвіду в питаннях кризової комунікації, організаційне забезпечення процесів у кризових ситуаціях залишається недосконалим. Основними проблемами, є:

- нечіткі механізми міжвідомчої взаємодії та координації діяльності на різних рівнях;
- відсутність ефективної вертикалі та горизонталі управління;
- неналагоджені стійкі комунікації з населенням на рівні громад і регіонів;
- велика кількість осіб з посттравматичним стресовим розладом;
- недостатній рівень підготовки особового складу.

Подальший розвиток цієї системи потребує розробки і стандартизації протоколів, підготовки кваліфікованих кадрів. Лише комплексний підхід дозволить забезпечити стійкість держави в умовах тривалих криз і суттєвих трансформацій, зумовлених умовами в яких перебуває наша держава.

Учасники та учасниці: представники Міністерства внутрішніх справ України, Центрального апарату Національної поліції України, Державної прикордонної служби України, Головного управління На-

ціональної поліції в Одеській області, Управління патрульної поліції в Одеській області Департаменту патрульної поліції Національної поліції України, закладів вищої освіти МВС України зі специфічними умовами навчання

уsvідомлюючи: актуальність окресленої теми, важливість якісної професійної підготовки кадрів в системі Міністерства внутрішніх справ України, як системи заходів, спрямованих на набуття і удосконалення знань, умінь і навичок, а також їх готовності до виконання завдань в особливих умовах

вважають за доцільне:

1. Схвалити основні положення доповідей учасників круглого столу, відзначити їх актуальність, ґрунтовність, наукове та практичне значення, а також належну якість та глибину досліджень.

2. Переглянути систему спеціальної підготовки поліцейських, військовослужбовців Національної гвардії та Державної прикордонної служби України, працівників Державної служби України з надзвичайних ситуацій, які в своїй службовій діяльності постійно стикаються з кризовими ситуаціями, з метою забезпечення їх обізнаності щодо міжнародних та європейських стандартів у цій сфері, та формування в них відповідних компетентностей та навичок.

3. В закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання, що належать до сфери управління Міністерства внутрішніх справ України під час розроблення освітньо-професійних програм, за якими здійснюватиметься підготовка кадрів, врахувати необхідність включення наступної тематики:

«Поняття спілкування»;

«Вербальна і невербальна комунікація»;

«Сутність офіційного спілкування та його складники»;

«Психологічні бар'єри у спілкуванні»;

«Способи вирішення конфліктів та методи протидії маніпуляціям»;

«Спілкування поліцейського в особливих умовах»;

«Особливості взаємодії поліції з населенням на засадах партнерства».

4. З метою підвищення готовності працівників правоохоронних органів до виконання завдань в особливих умовах, а також запровадження дієвої системи реагування на кризові ситуації, запровадити підвищення кваліфікації особового складу поліції за напрямом кризової комунікації і запобігання кризовим подіям.

5. Рекомендувати під час практичних занять за окремими темами з питань кризової комунікації і запобігання кризовим подіям - практич-

но відпрацьовувати всі елементи алгоритмів дій на всіх етапах реагування.

6. Додатково провести аналіз підготовки та перепідготовки працівників поліції на яких покладено функції переговорників та опрацювати питання щодо необхідності проведення додаткових тренінгів із залученням працівників зацікавлених органів та служб на місцевому рівні.

7. Опрацювати питання підготовки тренерів (інструкторів) за напрямом кризової комунікації та переговорної діяльності в Одеському державному університеті внутрішніх справ.

Оргкомітетом резолюцію схвалено на підсумковому засіданні учасників науково-практичного заходу.

Організаційний комітет

ЗМІСТ

ВІТАЛЬНЕ СЛОВО	3
Бахчеван Євген	
АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ КРИЗОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ В РОБОТІ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ: СПІЛКУВАННЯ З ЛЮДЬМИ З ПОСТТРАВМАТИЧНИМ СТРЕСОВИМ РОЗЛАДОМ	4
Биченко Сергій	
ЕВОЛЮЦІЯ СИСТЕМИ КРИЗОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ МВС І ДСНС УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	6
Борисова Лариса	
РОЛЬ КОМУНІКАЦІЙНОЇ СКЛАДОВОЇ В УРЕГУЛЮВАННІ КРИЗОВИХ СИТУАЦІЙ	8
Вовк Неля	
ЦІЛЕРАЦІОНАЛЬНІСТЬ ТА СТРАТЕГІЧНІСТЬ ЯК ВАЖЛІ УПРАВЛІНСЬКОЇ КОМУНІКАЦІЇ В УМОВАХ ЛІКВІДАЦІЇ НС ...	10
Hron Viktoriia	
SOME ASPECTS OF PSYCHOLOGICAL SUPPORT FOR STUDENTS IN MARTIAL STATE CONDITIONS: FROM THE EXPERIENCE OF WORKING IN FACE-TO-FACE AND DISTANCE FORM.....	12
Жуковський Сергій	
ОСОБЛИВОСТІ КОМУНІКАЦІЇ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ 3 ГРОМАДЯНАМИ НА БЛОКПОСТАХ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ НА ДЕОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЯХ.....	13
Катеринчук Іван	
ВДОСКОНАЛЕННЯ ВОГНЕВОЇ ПІДГОТОВКИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ДЛЯ ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ В ОСОБЛИВИХ УМОВАХ	17
Кердивар Валентин	
СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ ТРЕНІНГ «ПРОФЕСІОНАЛ» ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДГОТОВКИ ОСОБОВОГО СКЛАДУ ДО КОМУНІКАЦІЇ ПІД ЧАС КРИЗОВИХ СИТУАЦІЙ	21
Конько Андрій	
ПРОГРАМА ФІЗИЧНИХ ТА ПСИХОФІЗИЧНИХ НАВАНТАЖЕНЬ ЯК ОСНОВА ПІДГОТОВКИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	23
Krichker Olha	
USING ISRAELI CRISIS RESPONSE EXPERINCE IN UKRAINIAN WARTIME UNIVERSITY CLASSROOM.....	25

Литвиненко Ольга	
ШЛЯХИ МОТИВАЦІЇ КУРСАНТІВ ДО ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ	27
Lytvynenko Olha	
UKRAINIAN NATIONAL CULTURAL COMPONENT IN THE CRISIS COMMUNICATION UNDER THE WAR CONDITIONS	29
Мосузенко Володимир	
ЕФЕКТИВНА КОМУНІКАЦІЯ ЯК ЗАПОБІЖНИЙ ЗАСІБ В КРИЗОВІЙ СИТУАЦІЇ	30
Мхитарян Олександр	
ОСОБЛИВОСТІ СПІЛКУВАННЯ З ВЕТЕРАНАМИ ТА ОСОБАМИ, ЯКІ ОТРИМАЛИ ІНВАЛІДНІСТЬ УНАСЛІДОК ВІЙНИ	32
Мілорадова Наталя	
НАПРЯМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ПРАЦІВНИКІВ ПОЛІЦІЇ ДО КОМУНІКАЦІЇ В КРИЗОВИХ СИТУАЦІЯХ	34
Ніколаєв Олександр.	
ПЕРЕГОВІРНИЙ ПРОЦЕС ЯК СКЛАДОВА ПРОТИДІЇ ТЕРОРИСТИЧНОМУ АКТУ	36
Онишук Крістіна	
ОРГАНІЗАЦІЙНО-СТРУКТУРНІ ЧИННИКИ ПРОФЕСІЙНОЇ ДЕФОРМАЦІЇ ОСОБОВОГО СКЛАДУ СИСТЕМИ МВС	38
Руденко Ілона, Жогло О.В.	
ПСИХОЛОГІЧНА ГОТОВНІСТЬ ПРАЦІВНИКІВ МВС ДО КРИЗОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ	40
Ryzhchenko Olga	
THE NUANCES OF COMMUNICATION WITHIN SPECIALIZED SECURITY INSTITUTIONS LIKE NATIONAL UNIVERSITY OF CIVIL PROTECTION OF UKRAINE	42
Солоненко Аліна	
ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА ОСОБОВОГО СКЛАДУ ДО КОМУНІКАЦІЇ ПІД ЧАС КРИЗОВИХ СИТУАЦІЙ	43
Ненько Юлія, Бєляєв Денис	
ПРОФЕСІЙНА КОМУНІКАЦІЯ ЯК ЕЛЕМЕНТ ОПЕРАТИВНОЇ ГОТОВНОСТІ ОСОБОВОГО СКЛАДУ СЛУЖБИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ	45
Топчило Анна	
ОСОБЛИВОСТІ КОМУНІКАЦІЇ З ПЕРСОНАЛОМ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ ТА ОБОРОНИ, ЯКИЙ ЗАЗНАВ ПОРАНЕНЬ	47

Федоренко Олена

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ПОЛІЦЕЙСЬКИМИ МЕТОДИКИ
ПЕРШОЇ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ «Я ПОРУЧ» У
КРИЗОВИХ СИТУАЦІЯХ..... 49

Фільчук Ірина

РОЛЬ ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ПРОЦЕСІ ПЕРЕЖИВАННЯ
ОСОБИСТІСТЮ ТРАВМИ ОТРИМАНОЇ ВНАСЛІДОК
ВОЄННИХ ДІЙ 51

Черненко Олександр, Вовк Неля

УПРАВЛІННЯ КРИЗОВИМИ СИТУАЦІЯМИ..... 52

Шаптала Юлія

РОЛЬ ЕМПАТІЇ ТА ПОВАГИ У ФОРМУВАННІ ДОВІРИ ДО
ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ 54

РЕЗОЛЮЦІЯ..... 56

**АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ КРИЗОВОЇ
КОМУНІКАЦІЇ ТА ПРОФЕСІЙНОЇ
ГОТОВНОСТІ ПРАЦІВНИКІВ ОРГАНІВ
СИСТЕМИ МІНІСТЕРСТВА ВНУТРІШНІХ СПРАВ
УКРАЇНИ ДО ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ
В ОСОБЛИВИХ УМОВАХ**

Науково-практичний круглий стіл

31 жовтня 2025 року

Підписано до друку 31.10.2025. Формат 60х84/16. Папір офсетний.

Гарнітура «TimesNewRoman»/ Друк цифровий.

Ум. друк .арк. 3,60.

Видавництво ОДУВС

м. Одеса, вул. Успенська, 1

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3507 від 25.06.2009 р.